

Akadémia Policajného zboru, Bratislava

**Priebežná správa z medzinárodnej vedeckovýskumnej
úlohy**

**"Správna prax pre dialóg a komunikáciu,
ako strategické princípy
policajných činností
na politické manifestácie
v Európe “
(GODIAC)**

Podľa podkladov výskumného teamu terénnej štúdie

Spracoval: doc. JUDr. Jozef Meteňko, PhD.

Mgr. Martin Mišota

Preklad a odborná redakcia: JUDr. Monika Hullová, PhD.

Projekt financovaný EÚ

(verzia sk)

**Bratislava
december 2012**

Medzinárodný výskumný projekt bol spracovaný vo výzve European Commission-Directorate-General Home Affairs programu EU

Výzva HOME/2009/ISEC/182 HOME/

Úplný názov projektu v slovenskom jazyku: “ *Správna prax pre dialóg a komunikáciu, ako strategické princípy policajných činností na politické manifestácie v Európe* ”

Úplný názov projektu v jazyku návrhu projektu (anglicky): “*Good practice for dialogue and communication as strategic principles for policing political manifestations in Europe*”

Predpokladané trvanie: August 2010 – Júl 2013

Priebežná správa december 2012 z terénnej štúdie Pride Bratislava 2012..

Skratka projektu: GODIAC

Typ schémy financovania: Koordinačné a podporné činnosti

Téma pracovného programu: grantová dohoda medzi Európskou komisiou a žiadateľom koordinátorom (Swedish National Police Board) projektu pre rok 2009 z programu EÚ "Boj proti zločinu" (“Fight against crime” HOME/2009/ISEC/182).

Grantová dohoda číslo: HOME/2009/ISEC/182

Rozpočet: 1 206 431 Euro, financovaný zo 70 % EU- a 30% the National Police Board, Sweden.

Cieľom je objasniť podmienky na podporu práce a uľahčenie monitorovania a hodnotenia policajných činností zameraných na komunikáciu počas politických manifestácií/demonštrácií v Európe. Partnermi je 25 organizácií, najmä policajných a univerzitných pre vzdelávanie / výskum zo 14 krajín Európy, ktorý sú partnermi/spolupracovníkmi v tomto projekte.

Kľúčové slová: bezpečnosť, polícia, policajná činnosť, zásah, policajný zásah, komunikácia, verbálna komunikácia, neverbálna komunikácia, komunikácia modernými komunikačnými a informačnými prostriedkami, občianske spravodajstvo, kontrola komunikácie, komunikačné a informačné prostriedky, masová komunikácia, hromadná komunikácia, internet, facebook, twitter, sms, email, demonštrácia, politická demonštrácia, protest, politický protest, terénne pozorovanie, peer-review metóda,

Výskumný team za Slovenskú republiku: doc. JUDr. Jozef Meteňko, PhD., Mgr. Martin Mišota, doplnenie aktualizované počas výskumu,

Preklad a odborná redakcia priebežnej správy:
JUDr. Monika Hullová, PhD.,

SPRÁVA Z TERÉNNEJ ŠTÚDIE 8/10

Dúhový pochod

BRATISLAVA, 9. 6. 2012

Interný dokument publikovaný po schválení
finálna verzia

UPOZORNENIE

Všetky faktografické a názorové informácie publikované v tejto priebežnej správe sú názormi výskumného teamu GODIAC a nemusia odpovedať oficiálnym stanoviskám policajných alebo iných orgánov, ani iných fyzických alebo právnických osôb v Slovenskej republike. Správa má pomôcť základnej orientácii bezpečnostných zložiek v Slovenskej republike v otázke zavádzania lepších prístupov, najmä komunikácie pri zaisťovaní bezpečností významných politických udalostí.

Správa bude tvoriť podklad pre spracovanie záverečnej správy z výskumu GODIAC v roku 2013.

Obsah

1	ÚVOD	5
1.1	Projekt „Godiac“	5
1.2	Realizátori terénnej štúdie	5
2	CIELE	6
3	METODOLÓGIA.....	6
3.1	Metóda “peer review”	6
3.2	Získané údaje	7
4	KONTEXT UDALOSTI	8
4.1	Politické, sociálne, kultúrne a právne aspekty	8
4.2	Demonštrácie a účastníci	13
4.3	Osobitné riziká podľa názoru polície.....	14
4.4	Policačné (bezpečnostné) opatrenia	14
5	CELKOVÝ POHĽAD NA PRIEBEH UDALOSTI.....	17
5.1	Policačné zásahy podľa policačných záznamov	24
5.2	Rozhodnutie mimoriadneho významu	24
6	POZOROVANIA TÝKAJÚCE SA OTÁZOK, KTORÉ BOLI PREDMETOM TERÉNEJ ŠTÚDIE	24
6.1	Ako demonštranti, polícia a verejnosť spolupracuje a komunikuje pred, počas a po udalosti?.....	24
6.2	Boli na policajtov kladené nejaké špecifické požiadavky alebo im dávali nejaké pokyny k tomu, ako sa majú správať a komunikovať?	27
6.3	Ako demonštranti a verejnosť vníma rolu a správanie polície počas tejto udalosti v porovnaní so skúsenosťami s takouto alebo podobnou udalosťou v minulosti?	27
7	ZÁVERY A POZITÍVA	29
7.1	Závery.....	30
7.2	Objekty záujmu tímu GODIAC.....	33
7.2	Pozitíva.....	34
8	POUŽITÁ BIBLIOGRAFIA	35
PRÍLOHY	37	
	Príloha A) Zoznam konzultovanej dokumentácie	37
	Príloha B) Etický kódex príslušníka PZ SR.....	38

1.1 Projekt „Godiac“

Správa z terénnej štúdie je časťou projektu „Praktické odporúčania pre dialóg a komunikáciu - princípy stratégie ako má polícia zvládnuť politické manifestácie v Európe (GODIAC)“. Projekt je realizovaný od 1. augusta 2010 – 31 júla 2013 s finančnou podporou programu Európskej komisie pre prevenciu a boj proti kriminalite.

Cieľom projektu je identifikovať a rozšíriť praktické odporúčania pre dialóg a komunikáciu ako strategické princípy v procese zvládania a prevencie verejných nepokojov a politických manifestácií za účelom dodržiavania základných ľudských práv a zvyšovania verejnej bezpečnosti pri týchto situáciách, ale aj vo všeobecnosti. Ústredná idea tohto projektu je integrovať operatívnu policajnú prácu, výskum a prípravu do praxe a postaviť tak základy medzinárodnej a inštitucionálnej spolupráce.

Základnými výskumnými otázkami sú:

Ako môže stratégia komunikácie a dialógu prispieť k predchádzaniu narušení verejného poriadku alebo pomáhať znižovať vyhrotené situácie počas demonštrácií?

Aké sú motívy, taktiky a stratégie, ktoré sú využívané rôznymi protestnými skupinami?

Akú vzorovú stratégiu a taktiku by mala používať polícia?

Koordinátorom projektu je Švédsky národný policajný úrad a je tu aj 20 partnerských organizácií z 12 európskych krajín, ktoré aktívne participujú na projekte. Tieto pozostávajú z 12 policajných organizácií a 8 výskumných /vzdelávacích inštitúcií/.

Riadiace subjekty terénnej štúdie (výskumu), vyjednávacie zložky polície, výskumníci a školitelia z rozličných partnerských krajín budú pozorovať politické manifestácie v skutočnom čase v rôznych krajinách. Pozorovatelia sú školení v oblasti metód kontroly činnosti a metód používaných pri hodnotení činností, ktoré boli vyvinuté v rámci Policajnej akadémie v Holandsku (Adang & Brown, 2008; Adang, van Oorschot, Bolster, 2011). Semináre týkajúce sa terénnej štúdie, ako aj záverečná konferencia sa bude konať vo Švédsku v prvej polovici roka 2013, kde samozrejme všetci partneri a ďalší medzinárodní experti budú pozvaní.

Správa, ktorá môže byť použitá pre plánovanie a prípravu bude súčasťou správy z terénnej štúdie, brožúrky s názvom „Európsky vzor správneho postupu ako viesť dialóg a komunikáciu“ a výskumnej správy a materiálu o metodológii kontroly činnosti. Je predpoklad, že prostredníctvom týchto aktivít sa začne klást väčší dôraz na význam zvládania davov a politických manifestácií políciou v Európe.

1.2 Realizátori terénnej štúdie

Pracovná skupina participujúca na terénnej štúdii (členovia v abecednom poradí):

Maria Appelblom, projektový manažér, Švédsky národný policajný úrad;

Dr. Barnabas Hajas, právny referent, Riaditeľstvo projektovej koordinácie úradu komisára Rady Európy pre občianske práva v Maďarsku;

Jin Landälv, policajný dôstojník pre dialóg Policajného úradu v Skåne, Švédsko;

Ferenc Less, Riaditeľstvo Jazdnej polície a kynologickej jednotky Maďarskej zásahovej polície;

Marc Pons Aguilar, Člen výskumnej a oblastnej spolupráce, Inštitút pre verejnú bezpečnosť v Katalónii, Španielsko;

Dr. Martina Schreiber, výskumníčka Policajnej akadémie v Holandsku a koordinátor výskumu pre terénne štúdie;

Christian Wessman, projektový koordinátor, Švédsky národný policajný úrad;

Za Slovenskú stranu poskytovali bezprostrednú odbornú pomoc a podporu, ktorá tímu Godiac pomohla vyriešiť mnohé problémy Jozef Meteňko a Martin Mišota.

2 Ciele

Cieľom terénnej štúdie bolo odpovedať na nasledovné otázky:

1. Aký je zákonný, sociálny a organizačný kontext udalosti?
2. Ako vzájomne komunikujú a konajú demonštranti pred, počas, a po udalosti?
3. Aké špecifické požiadavky alebo inštrukcie sú kladené na policajné správanie týkajúce sa komunikácie?
4. Ako vnímajú demonštranti a verejnosť rolu a správanie polície v tejto udalosti – a vo vzťahu k minulým skúsenostiam s podobnými udalosťami?

3 Metodológia

3.1 Metóda „peer review“

Metodológia terénnej štúdie vychádza z konceptu „peer review“ – t.j. kontroly a hodnotenia javu vybranými odborníkmi v určitej oblasti (Adang & Brown, 2008). „Peer review“ zahŕňa pozorovanie v reálnom čase a zameriava sa na zvládanie situácie. Hlavná črta tohto prístupu je spojiť poznatky vedcov a praktikov o verejnom poriadku pri pozorovaní udalosti ako nástroj vzájomného učenia sa. Význam takéhoto prístupu spočíva v tom, že ten istý jav je skúmaný odborníkmi z rôznych policajných organizácií, ktorí sa vo svojej práci zaoberajú podobnými problémami. Ďalším dôležitým prvkom je dobrovoľný charakter „peer review“, tzn. že sa realizuje iba v prípade, ak je tu takáto požiadavka zo strany policajnej organizácie (Schreiber & Adang, 2009).

V projekte GODIAC je skupina terénnych pracovníkov zložená zo 7 – 9 členov a koordinátora výskumu, ktorý je de facto tiež členom výskumnej terénnej skupiny projektu GODIAC. V priebehu pozorovania je skupina pozorovateľov rozdelená do dvojíc (dominantne je jedným členom výskumník a jedným členom policajný dôstojník/ vyjednávač alias veliteľ bezpečnostného opatrenia). Terénny výskum je realizovaný na základe schváleného plánu, ktorý je priebežne aktualizovaný v nadväznosti na hlavné ciele projektu, ďalej manuálu, ktorý spracovala Rada Európy ¹ a ďalšie skutočnosti, ktoré sú považované za podstatné pre hodnotenie zo strany hostiteľských organizácií. Pozorovatelia sa musia zameriavať na nasledovné body:

Pred udalosťou

Údaje od rôznych participujúcich skupín sú zhromažďované z rôznych zdrojov, napr. z policajných rozkazov a pokynov, plánov, internetových stránok, tlače, oznámení alebo letákov. Okrem toho sú informácie o udalosti zbierané aj od tretích strán, ako napr. z internetových článkov a televízie.

V tejto súvislosti sú navrhnuté úlohy pre hostiteľskú krajinu, koordinátora projektu, projektový manažment a členov výskumnej skupiny. Koordinátor výskumu je zodpovedný za plánovanie výskumu, vedenie terénnych prác a za záverečnú správu z výskumu.

Počas udalosti

¹ Brožúra pre políciu a bezpečnostné zložky týkajúca sa spolupráce počas mimoriadnych udalostí medzinárodného významu. Rada EÚ. 10589/1/07 REV1

Členovia skupiny pracujú vo dvojiciach, vykonávajú polo -štruktúrované pozorovanie, priebežne si robia poznámky o priebehu udalosti. Pozorovanie je doplnené fotografickou dokumentáciou. Polo -štruktúrované terénne hodnotenie je vykonávané aj s rôznymi osobami, ktoré sú priamo zaangažované na udalosti.

Po udalosti

V priebehu dvoch dní po udalosti členovia skupiny diskutujú a analyzujú svoje zistenia a spracovávajú predbežnú správu.

V priebehu niekoľkých týždňov po pozorovaní, koordinátor výskumu spracuje ďalší pracovný návrh správy využívajúc poznámky členov skupiny a podkladové informácie, ako sú policajné rozkazy a pokyny, ale aj internetové stránky. Ak je to možné analyzuje aj policajné hlásenia. Správa je následne zaslaná členom skupiny na doplňujúce poznámky a potom aj hostiteľským krajinám na kontrolu správnosti. Správa bude v pracovnej podobe vyhotovená 1 mesiac po terénnom výskume a zverejnená na internetovej platforme s názvom GODIAC.

Priebeh terénneho výskumu v Bratislave

Deň č. 1 (7. júna 2012)

Členovia tímu prišli poobede a večer. Vzhľadom na to, že sa nie všetci poznali, predstavili sa navzájom a dostali stručnú agendu týkajúcu sa výskumu a organizačných záležitostí.

Deň č. 2 (8. júna 2012)

Koordinátor výskumu zorganizoval krátke informačné stretnutie týkajúce sa teoretických základov projektu, ako aj zdôvodnenia otázok a metodológie výskumu. Zástupca hostiteľskej krajiny prezentoval tímu informácie o situácii na úseku slovenských policajných služieb a informácie o Dúhovom pochode z pred dvoch rokov. Na základe toho, tím vytvoril plán interview s príslušníkom PZ zodpovedným za dohľad nad udalosťou - veliteľom mestskej polície a organizátormi. Poobede bol tím rozdelený do troch menších skupín a začal vykonávať interview. Potom sa tím opäť spoločne stretol a diskutovali o informáciách, ktoré získali od dopytovaných osôb. Večer si tím prešiel celou trasou pochodu.

Deň č. 3 (9. júna 2012)

Na základe informácií, ktoré tím získal v priebehu predchádzajúcich dvoch dní, vytvoril plán týkajúci sa pozorovania a interview. Pozorovanie začalo o 10:10 h. a skončilo o 15:45 h.

Deň č. 4 (10. júna 2012)

Dvojice spoločne diskutovali, zapisovali poznámky zo svojho pozorovania a sumarizovali výsledky interview, ktoré robili v predchádzajúci deň. Využívajúc tieto informácie, skupina začala spoločne analyzovať výsledky pozorovania a diskutovať o charaktere a formáte správy z terénnej štúdie. Boli spracované poznámky, ktoré boli využité pri spracovávaní náčrtu správy. Počas tohto dňa, skupina tiež formulovala otázky, na ktoré by členovia tímu radi poznali odpovede od príslušníkov PZ zodpovedných za dohľad nad touto udalosťou – predovšetkým veliteľa bezpečnostného opatrenia. Tieto otázky boli následne sumarizované a poskytnuté zástupcom hostiteľskej krajiny, ktorí sa potom na ne snažili odpovedať.

Deň č. 5 (11. júna 2012)

Pokračovali diskusie a spracovávanie písomnej podoby správy.

Deň č. 6 (12. júna 2012)

Konalo sa stretnutie, kde sa diskutovalo o organizačných a praktických otázkach týkajúcich sa prekážok a problémov výskumu. Stretli sa so zástupcami A PZ a diskutovali o ďalšom postupe v súvislosti so správou a spätnej väzbe stretnutia. Deň sa končil rozlúčkovým stretnutím s vedúcim odboru pre zahraničné vzťahy A PZ.

3.2 Získané údaje

Pred a počas výskumu

Počas prípravného stretnutia, ktoré sa konalo dva týždne pred terénnym výskumom, časť skupiny vykonala interview s pracovníkmi Magistrátu HM SR, starostom mestskej časti Bratislava – Staré Mesto, zástupcom Mestskej polície Bratislava, organizátormi Dúhového pochodu a zástupcami mesta, ktorí povolili organizovanie tohto pochodu (bezpečnostní manažéri). Časť výskumnej skupiny sa zúčastnila pracovného stretnutia so zástupcami PZ - 24. mája 2012.

Deň pred udalosťou bolo vykonané interview so zástupcom Mestskej polície, zástupcom Magistrátu, príslušníkom PZ zodpovedným za udalosť a jeho zástupcom, ako aj s bezpečnostným manažérom pochodu a LGBT – aktivistom z Veľkej Británie, ktorý prišiel podporiť organizátorov.

Počas výskumu

Pozorovanie

Pozorovanie prebiehalo od 9. júna, 10:10 - 15:45 h. Prebiehalo na Námestí Slobody a v jeho okolí, ako aj pozdĺž trasy pochodu a jeho okolí.

Interview

Počas udalosti bolo spolu vykonaných 31 interview s:

- 11 policajnými dôstojníkmi, 7 z nich sa odmietli vyjadriť
- 10 účastníkmi pochodu
- 2 členmi organizačného tímu
- 2 usporiadateľmi
- 5 odporcami demonštrácie
- 2 zástupcami Slovenského Červeného kríža
- hovorcom Amnesty International
- 5 turistami alebo zástupcami verejnosti

Dokumentácia

Boli analyzované rôzne dokumenty a informačné zdroje (webové stránky) polície a skupín demonštrantov. V tejto súvislosti možno hovoriť o policajnej mape s vyznačenou trasou pochodu a rozmiestnení zásahových jednotiek, ďalej informácie od organizátorov pochodu o pozadí Dúhového pochodu, informácie na Internete o pochode v anglickom jazyku. Zoznam všetkých informácií, s ktorými tím disponoval alebo ktoré boli použité ako podklady pri spracovávaní tejto správy možno nájsť v prílohe A tejto správy.

Po udalosti tím predložil hostiteľskej krajine zoznam otázok, ktoré sa vyskytli počas diskusie tímu. Na otázky odpovedali policajní dôstojníci hostiteľskej krajiny, ako aj organizátori Dúhového pochodu.

4 Kontext udalosti

4.1 Politické, sociálne, kultúrne a právne aspekty

Zhromažďovacie právo na Slovensku

Zhromažďovacie právo je zakotvené v článku č. 28 Ústavy SR, kde je uvedené, že právo na pokojné zhromažďovanie je zaručené. Zhromaždenie sa nesmie podmieňovať povolením orgánu verejnej správy. Zákonodarca (napr. zákonmi NR SR) zabezpečí podmienky na výkon tohto práva na verejných priestranstvách. Zhromaždenia sú prostriedkom na vyjadrenie názorov a postojov. Môžu zahŕňať uličné sprievody a manifestácie. Ako zóna, kde je

zakázané protestovať sa považuje teritórium v rozsahu menej ako 50 od zákonodarného orgánu.

Registrácia zhromaždenia

Zvolávateľom zhromaždenia môže byť ktorákoľvek fyzická osoba staršia ako 18 rokov alebo právnická osoba majúca sídlo na území SR. Táto osoba má povinnosť písomne oznámiť skutočnosť, že bude organizované verejné zhromaždenie minimálne 5 dní a maximálne 6 mesiacov pred predpokladanou udalosťou. Medzi povinnosťami organizátora patrí: spolupráca so samosprávou obce alebo mesta; zabezpečenie dohľadu nad priebehom pochodu a zadávanie pokynov a inštrukcií; ďalej sa musí starať o pokojný priebeh pochodu a prijať opatrenia na zabránenie výtržností a obrátiť sa so žiadosťou o pomoc na samosprávu obce alebo políciu. A na záver, je to práve zvolávateľ, kto ukončuje alebo rozpúšťa zhromaždenie.

Účastníci zhromaždenia musia poslúchať pokyny zvolávateľa, aby nebol narušený pokojný priebeh zhromaždenia. Nie je dovolené mať pri sebe výbušniny, zbrane alebo ďalšie nebezpečné predmety, zakrývať si tvár počas policajného zásahu a po tom, čo polícia vyzve demonštrantov, aby si odkryli tvár.

Obec môže zakázať zhromaždenie (do 3 dní od jeho oznámenia). Má však povinnosť informovať políciu a zvolávateľa. Dôvodmi pre takéto konanie sú:

- popieranie a obmedzovanie ďalších práv a slobôd občanov,
- násilie, hrubá neslušnosť,
- iné porušenia ústavy, medzinárodných zmlúv a práva,
- ohrozenie zdravia účastníkov zhromaždenia,
- na danom mieste sa má konať už iné zhromaždenie, prípadne sa tam má konať iná udalosť, na ktorú bolo vydané povolenie v súlade s inými zákonmi,
- obmedzenie dopravy, ktoré je v rozpore so záujmami obyvateľov.

Obec môže určiť iné miesto, iný čas, iný dátum než ten, ktorý bol navrhnutý zvolávateľom. O tejto skutočnosti musí byť informovaná polícia. Zhromaždenie môže byť rozpustené obcou, keď:

- bolo zakázané zákonom,
- nebolo oznámené dopredu a sú tu dôvody pre zakázanie takéhoto zhromaždenia,
- nebolo ukončené a stále pretrváva do večerných hodín alebo jeho ukončenie sa posúva (je tu rozdiel v porovnaní s predpokladaným časom ukončenia),
- účastníci páchajú protiprávne konanie a náprava nemôže byť docielená inak, než policajnými zásahmi proti jednotlivcom.

Úloha PZ SR

PZ spolupracuje s kompetentnými orgánmi na úseku ochrany verejného poriadku a obecnou políciou. V prípade narušenia verejného poriadku, polícia musí použiť také opatrenia, aby docielila jeho nápravu.

A) na základe požiadavky samosprávy obce, ak ona samotná nie je schopná zabezpečiť verejný poriadok vlastnými silami a prostriedkami,

B) zo zákona (aj bez predchádzajúcej požiadavky obce), ak hrozí naliehavé nebezpečenstvo porušenia verejného poriadku.

Povolenie a príprava – spolupráca medzi samosprávou a organizátorom

Podľa všetkého, organizátor kontaktuje samosprávu obce, aby oznámil udalosť, a tá sa vyjadrí, či považuje dané zhromaždenie za rizikové. Ak sa zhromaždenie považuje za rizikové, koná sa osobitné stretnutie so zástupcami polície, kde sa prerokuje úroveň možného nebezpečenstva a zvažia sa aj preventívne bezpečnostné opatrenia. Samospráva kontaktuje organizátora za účelom zistenia skutočnosti, či je organizátor schopný vo vlastnej réžii

zabezpečiť optimálne zvládnutie situácie. Súčasťou prípravy je analýza očakávaných účastníkov z hľadiska veku, sociálneho statusu (zázemia) a ďalších podmienok.

Slovenské zhromažďovacie právo

V prípade vzniku konfliktov, je to organizátor, ktorý je ako prvý povinný túto situáciu riešiť. Ak zlyhá, zasahuje obecná polícia, a ak nie je úspešná, situáciu rieši PZ SR: Zhromažďovacie právo umožňuje, aby sa v jednom čase na jednom mieste konala iba jedna takáto udalosť. Ak sú dve demonštrácie, jedna z nich sa musí konať v inom čase a na inom mieste, v opačnom prípade je nezákonná. Ak sa predsa len nejakí ľudia vyskytnú na mieste predpokladanej demonštrácie individuálne, v prípade, že vznikne nejaký incident, polícia môže dané miesto uzavrieť a požiadať ich o jeho opustenie.

The Pride movement (Vlna, prejav šíriacej sa hrdosti- doslovne sa neprekladá)

„Pride movement“ je venovaný popularizácii rovnakých práv lesbičiek, gayov, bisexuálov a transexuálov (spoločná skratka pre týchto ľudí je LGBT). Má svoje základy v tzv. “Stonewall riots”. Ide o demonštráciu, ktorá sa konala 28. júna 1969 v New Yorku, na protest proti policajnému zásahu na populárny gay bar “Stonewall Inn” na Christopherovej ulici. Tento incident bol spúšťačom narastajúceho povedomia medzi LGBT ľuďmi, aby sa organizovali s cieľom podporiť občianske práva a bol inšpiráciou pre vznik rozličných skupín ich podporovateľov. Rok po zásahu sa vo viacerých mestách v USA konali prvé pochody gayov a rýchlo sa rozšírili aj do iných miest po celom svete. Prvé pochody prišli do Európy začiatkom sedemdesiatych rokov. V súčasnosti si tzv. „Pride Events” a “Christopher-Street-day-parades” pripomínajú túto udalosť a konajú sa v mnohých mestách po celom svete (cit. The Leadership Conference, 2009; Wikipedia, 2012a). Najväčšia udalosť tohto druhu sa konala v Kolíne v roku 2002, s účasťou až 1,2 milióna návštevníkov (Pride World, 2012). 9. júna 2012, v deň, keď sa v Bratislave konal Dúhový pochod, sa podobná udalosť odohrávala aj na iných miestach v Európe (7 miest), USA (7) a Kanade (1) (cit. gayscout, 2012).

Dúhový pochod v Bratislave

Napriek svojej dlhej tradícii v Európe, udalosť takéhoto druhu prišla na Slovensko iba v roku 2010. Názov bol vybraný podľa viedenského modelu, tzv. pochodu „Regenbogenparade – Rainbow parade“.

Dúhový pochod v Bratislave je organizovaný občianskym združením “Queer Leaders Forum”. Organizátori načrtli ciele pochodu ako pochod za práva neheterosexuálnych ľudí a ich sociálnu a politickú rovnosť, ako aj oslavu každej demokratickej a otvorenej spoločnosti. Idea hrdosti - PRIDE je založená na 3 hlavných princípoch:

- všetci ľudia by mali byť hrdí na svoju sexuálnu orientáciu a pohlavnú (rodovú) identitu,
- rôznorodosť je dar,
- sexuálna orientácia a pohlavná identita sú prirodzené a nemôžu byť zmenené len na základe dobrej vôle. (Dúhový pride, 2012).

Osobitý politický význam pochodu

Dúhový pochod má svoj osobitý politický význam v slovenskej spoločnosti. Podľa názoru zástupcu ministra pre ľudské práva a politické menšiny, Rudolfa Chmela (MOST-HID), Slovensko patrí medzi krajiny v EÚ s najvyššou úrovňou antipatie spoločnosti namierenej na neheterosexuálne menšiny, ale aj na menšiny ako také. (webnoviny, 2011).

Kritiky boli zaznamenané aj od Amnesty International. V jej správe o Dúhovom pochode v roku 2010 sa uvádza vyhlásenie ministra vnútra SR - Róberta Kaliňáka o tom, že polícia bola na túto udalosť dobre pripravená, a že ju zvládla dobre. „Ale polícia by nemala byť zamieňaná s organizačným štábom gayského a lesbického pochodu.“ Ďalej uvádza, že bolo zatknutých 29 extrémistov. „Polícia si svoju úlohu splnila veľmi dobre [The Pride]... načasovanie však nebolo práve najšťastnejšie... Ak sa [organizátori]... chceli uistiť, že pre bezpečnosť urobili maximum, mali si najat' súkromnú bezpečnostnú firmu. Našou povinnosťou je ochraňovať verejný poriadok a to sme urobili.” (Amnesty International, 2011:1).

Odlíšny názor má organizácia Amnesty International, ktorá tvrdí, že Slovenská vláda je povinná zabezpečiť adekvátnu policajnú asistenciu účastníkom pochodu, aby si takto mohli užiť ich právo na slobodu vyjadrovania a pokojné zhromažďovanie bez hrozby násilia alebo priamej skúsenosti s použitia násilia. (loc.cit.).

Na druhej strane, pochod si vyslúžil podporu od niektorých verejných činiteľov, a to na národnej, ako aj na medzinárodnej úrovni. Tak napríklad, pred samotnou udalosťou v roku 2012, hlavný organizátor pochodu vyzdvihol súhlasný postoj primátora Bratislavy, ktorý nazval pochod „za jeden z najdôležitejších signálov, ktorý miestna samospráva môže vyslať smerom k občanom....Bratislava sa tak stáva otvorene zmýšľajúcim európskym mestom, kde väčšina spoločnosti dokáže vyjadriť podporu menšine a znevýhodneným skupinám obyvateľstva.“ Ďalšia podpora prišla aj od významných predstaviteľov slovenského kultúrneho a verejného života, iných LGBT organizácií, spoločností, poslancov Európskeho parlamentu a diplomatov² V spoločnom vyhlásení veľvyslancov Austrálie, USA, Kanady, reprezentantov Európskej komisie a veľvyslancov 15 európskych krajín tieto deklarovali svoju podporu druhému pochodu v roku 2011 (Veľvyslanectvo USA, Bratislava, 2011) a opätovne to urobili aj pred pochodom v roku 2012:

9. jún 2012, Tretí Dúhový pochod v Bratislave. My, členovia medzinárodnej komunity, podporujeme morálne a aj skutočne organizátorov pochodu a jeho účastníkov, aby mohli pokojným verejným zhromaždením vyjadriť svoje ľudské práva a prispieť tak k zvýšeniu povedomia verejnosti o lesbickej, gayskej, bisexuálnej a transexuálnej (LGNT) komunite v SR.

My, reprezentanti LGBT komunity na Slovensku sme vďační za všetky právne záruky, ktoré vyplynuli z členstva v EÚ. EÚ uznáva práva, slobody a princípy, ktoré sú zakotvené v Listine základných práv a slobôd, a to zahŕňa aj zákaz diskriminácie na základe sexuálnej orientácie.

Okrem záruk, ktoré poskytl EÚ, nikto, vrátane ľudí, ktorí patria do LGBT, by sa nemal obávať prejaviť radosť z práv a slobôd, zakotvených vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv. Oslavujeme sociálny, ekonomický a politický prínos LGBT komunit vo svojej domovskej krajine. Taktiež sa tešíme z toho, že sme zaznamenali úsilie autorít o posilnenie práv LGBT, ktoré sú chránené prostredníctvom SR. Nežiadame nikoho, aby sa vzdal svojich princípov, ktoré je inak možné verejne obhajovať v každej demokracii. Avšak veríme, že každý by mal mať právo na prezentovanie svojej orientácie bez strachu z pomsty a odplaty. Podpora ľudských práv je kľúčovým elementom a základným aspektom našej práce, nášho poslania a nášho myslenia – nechceme rozširovať žiadne ideológie, ale prehlbovať rešpekt voči základným ľudským právam. (The Slovak Spectator, 2012).

² Na ich webovej stránke <http://Duhovypride.sk/en/info/#partners> the organisers provide a list their official partners.

Dúhový pochod 2010

Prvý Dúhový pochod sa konal 22. mája 2010 a odhadovaný počet účastníkov sa pohyboval medzi 600 (die Lunacek, 2010a) až 1000 (AI, 2011). Udalosť bola narušená približne 100 odporcami demonštrácie, niektorí z nich mali transparenty, na ktorých bolo napísané: *Za tradičnú rodinu!!! Proti deviácii!!!* a odkaz na webovú stránku www.naseslovensko.org. Webová stránka patrí extrémistickej nacionalistickej strane *Ludová strana Naše Slovensko* (LSNS). Podľa Amnesty International, odporcovia demonštrácie mali pri sebe fašistické symboly a transparenty s urážlivými výrokmi, čo je v rozpore so slovenským zhromažďovacím právom. Netolerantná opozícia pochodu reprezentovaná krajne pravicovými skupinami a LSNS bola vytvorená pred samotnou udalosťou na Internetovom fóre, kde údajne vyzývala na protestnú demonštráciu proti pochodu, ako aj na otvorené útoky proti jej účastníkom (AI, 2011).

Počas zhromaždenia na Hviezdoslavovom námestí približne 100 odporcov pochodu hádzalo na demonštrantov kamene a používalo na nich slzný plyn. „Zbili dvoch ľudí nesúcich dúhové zástavy. Neonacisti dokonca napadli rakúsku poslankyňu Európskeho parlamentu Ulrike Lunacek počas jej vystúpenia.” (webnoviny, 2011). Následne bolo políciou rozhodnuté zmeniť trasu pochodu, pretože plánovaná trasa pochodu cez centrum mesta sa javila byť dosť nebezpečná. Namiesto toho, pochod postupoval cez most rieky Dunaj a skončil sa už bez ďalších incidentov. Na policajnom opatrení sa zúčastnilo približne 200 príslušníkov ozbrojených zložiek (nielen z PZ SR), pričom bolo zatknutých 29 ľudí. (Slovakian spectator, 2011).

Na adresu polície, ako aj zvládnutia tejto udalosti bola vyslovená kritika. Podľa organizátorov pochodu chýbala skutočná podpora zo strany samosprávy. Napriek ústnej dohode týkajúcej sa otázok bezpečnosti, polícia túto dohodu nedodržala. Hoci polícia zadržala skupinku odporcov pochodu, nereagovala na predchádzajúce provokácie.“(webnoviny, 2011). Analogicky aj Amnesty International konštatovala, že „pochod bol zjavne poznačený násilím a zastrašovaním ako dôsledok zlyhania autorít, ktoré mali zabezpečiť adekvátnu bezpečnosť (Amnesty International, 2011).

Dúhový pochod 2011

V súvislosti s hodnotením druhého pochodu Slovak Spectator (2011) uvádza, že „Mestská polícia hlavného mesta SR prijala opatrenia na ochranu účastníkov pochodu, pričom osobitnú pozornosť venovala tomu, aby neheterosexuálni ľudia nemuseli čeliť útokom zo strany extrémistov, ako tomu bolo minulý rok.“. Aj organizátori pochodu potvrdili dobrú úroveň spolupráce s políciou, tzn., že v porovnaní s predchádzajúcim rokom to bolo vnímané ako posun vpred. (AI, 2012). Vo všeobecnosti, druhý pochod prebehol pokojnejšie, pričom bola zaznamenaná účasť približne 1000 osôb. Pokojný priebeh udalosti bol zabezpečovaný niekoľkými stovkami policajných dôstojníkov. Boli prítomní aj 40 odporcovia pochodu, ktorí niesli transparenty a plagáty. Bolo hlásených minimum incidentov a polícia zadržala 16 osôb (gayoesterreich, 2011). Pochod v roku 2011 sledoval aj primátor Bratislavy a niekoľkí poslanci.

Dúhový pochod 2012

Dúhový pochod v Bratislave začína 9. júna 2012 o 13:00 h. na Námestí Slobody. Udalosť začína otváracím ceremoniálom – symbolickým uzavretím manželstva troch párov na pódiu. Začiatok pochodu je naplánovaný o hodinu neskôr.

Sprievodné javy

členovia LGBT komunity sa pred pochodom, 25. mája 2012, pripojili ku každomesačnej cyklicky sa opakujúcej udalosti „Kritické masy“ („Critical Mass“). Organizátori očakávali účasť zahraničných veľvyslancov, slovenské celebrity a iné verejne známe osobnosti.

Týždeň pred udalosťou (2. -8. júna) sa v kultúrnom centre KC Dunaj odohralo niekoľko koncertov, divadelných hier, tanečných predstavení, diskusií, workshopov (kde si ľudia mohli vyrobiť napríklad vlastný transparent).

V KC Dunaj sa po pochode tiež konala „after party“ (rozlúčkové stretnutie) s plánovaným začiatkom o 20:00 h.

4.2 Demonštrácie a účastníci

Organizátor

Pochod je od roku 2009 organizovaný občianskym združením Queer Leaders Forum – QLF a skupinou nezávislých aktivistov. Fórum (QLF) pracuje na realizácii vízie takej spoločnosti, kde sexuálna orientácia a rodová identita nie sú dôvodom pre separáciu, vypálenie znaku hanby, segregáciu a diskrimináciu. Pochod v roku 2012 je len výsekom nepretržitých aktivít QLF, ale jeho hlavným dôvodom je poukázať na permanentný nezáujem politických predstaviteľov o riešenie týchto otázok a súvisí tiež s aktuálnou situáciou v slovenskej spoločnosti (Queer leaders forum, 2012).

Organizátori očakávajú, že účastníci pochodu prídu zo všetkých častí Slovenska. A rovnako sa očakáva, že k pochodu sa pridajú aj zahraniční podporovatelia.

Odpor voči pochodu

Pravicoví extrémisti/Neonacisti

Nedávne pochody boli miestom konfrontácií a útokov pravicových extrémistov voči účastníkom pochodu. Týka sa to predovšetkým extrémistickej nacionalistickej strany *Ludová strana Naše Slovensko, LSNS (vyššie)*. Ideológia strany je založená na glorifikácii 1. Slovenského štátu spojeného s nacistickým Nemeckom. Ich novodobými cieľmi sú: vybudovať štát, ktorý je založený na nacionálnych, kresťanských a sociálnych základoch a dosiahnuť vystúpenie Slovenska z NATO (Wikipedia, 2012b). V roku 2010 táto skupina údajne na Internetе vyzývala na protestnú demonštráciu proti pochodu a na útoky proti jej účastníkom. (Amnesty International, 2010:1).

Pred pochodom v roku 2012 LSNS vyjadrila nesúhlas s pochodom na svojej webovej <http://www.naseslovensko.org/> and na Facebooku. Ich vyhlásenie hovorí o mobilizácii a útokoch, ako aj o tom, že je povinnosťou každého pronárodne zmýšľajúceho rozumného muža, osobitne kresťana, aby prekazil túto diabolskú udalosť.³ Ich argumenty sú založené na

³ „Je povinnosťou každého národne uvedomelého človeka, a kresťana zvlášť, spraviť všetko na prekáženie tohto diabolského podujatia.“ Facebook site of counter protesters: <http://sk->

rôznych citátoch z Biblie, pričom tam nie je uvedená súvislosť s nacionalistickou ideológiou. Líder LSNS, Marián Kotleba, umiestnil na stránke Facebooku fotografiu (nižšie), kde zvoláva protestné zhromaždenie proti pochodu "nehanebných homosexuálov".⁴

4.3 Osobitné riziká podľa názoru polície

Polícia považuje za nebezpečné, ak demonštranti nezostanú na trase, ktorá bola schválená. V takom prípade polícia nebude schopná zaistiť bezpečnosť účastníkov.

4.4 Policajné (bezpečnostné) opatrenia

PZ SR

Štruktúra a organizácia PZ SR korešponduje s administratívnym členením štátu na 8 krajov (Bratislava, Trnava, Nitra, Trenčín, Žilina, Banská Bystrica, Prešov and Košice), 79 okresov a 41 okresných policajných riaditeľstiev. Hlavným orgánom štátneho donútenia je PZ SR, ktorý riadi MV SR. Niektoré osobitné zložky zodpovedajú a sú podriadené iným orgánom, ako napr. miestna obecná polícia (miestnej samospráve), Železničná polícia (od roku 2010 je podriadená MV SR), Vojenská polícia (MO SR), Colná správa - po novom Finančná správa (MF SR) a Zbor väzenskej a justičnej stráže (MS SR) - tento ozbrojený zbor plní úlohy na úseku ochrany poriadku a bezpečnosti v budovách súdu a prokuratúry.

Policajný zbor – PZ SR

PZ SR je hlavným orgánom štátneho donútenia zodpovedným za výkon policajnej činnosti na území SR. Hlavné riaditeľstvo PZ sa nazýva Prezídium PZ – ide o jednu zo sekcií MV SR. Polícia je riadená a vedená policajným prezidentom, ktorý je menovaný ministrom vnútra. Policajný prezident je priamo podriadený ministrovi a zodpovedá za všetky policajné služby spadajúce do jeho kompetencie. Do PZ SR patria zásahové policajné jednotky, psovodi, jazdná polícia, helikoptéry a vodné delá. Úlohy polície, oprávnenia a povinnosti policajtov sú upravené v zákone o PZ č. 171/1993 Z. z. a iných právnych predpisoch.

Obecná polícia

Na Slovensku je tiež obecná polícia; ktorú si môže podľa potreby vytvoriť samospráva. Obecnú políciu reprezentujú „klasickí“ policajní dôstojníci hliadkovej služby v autách. Iba

sk.facebook.com/pages/Klub-sympatizantov-a-podporovate%C4%BEov-%C4%BDSNS/146735818724535

⁴ <http://www.facebook.com/pages/-MARIAN-KOTLEBA-/118971514810714>

v Bratislave má mestská polícia aj psovodov a jazdnú políciu. Výstroj, výzbroj a výbava policajtov a polície pozostáva zo zbrane, púť, obuška, slzotvorných prostriedkov, áut, psov a koňov.

Oprávnenia a povinnosti príslušníka obecnej polície sú aplikovateľné v situáciách, keď sú porušené predpisy na úseku dopravy a verejného poriadku. Od 1. januára 2004 bol zákon č. 564/1991 Z. z. o obecnej polícii novelizovaný zákonom č. 333/2003 Z. z., s cieľom zefektívniť činnosť obecnej polície. Úlohou tohto zákona je regulovať problematiku štátneho dohľadu nad aktivitami obecnej polície, zabezpečiť jednotné označenie príslušníkov obecnej polície a ich služobných motorových vozidiel, a zároveň dosiahnuť rovnomernú úroveň profesionálneho výcviku a testovania schopností všetkých policajtov obecnej polície.

Úlohy obecnej/mestskej polície a PZ SR počas verejno-poriadkových udalostí /demonštrácií

Z dôvodu využívania verejného priestranstva na účely demonštrácie musí byť táto udalosť dopredu oznámená orgánu samosprávy (viď slovenské zhromažďovanie právo). Organizátori sú v prvom rade povinní dbať na zabezpečenie verejného poriadku a bezpečnosti počas demonštrácie. Ak to organizátor nedokáže zabezpečiť, požiada o pomoc orgán samosprávy (primátora, starostu obce) a obecnú/mestskú políciu. Na rokovaníach organizátora a orgánu samosprávy by organizátor mal predložiť odhad pravdepodobného rizika. Počas prípravných rokovaní by mali spolu diskutovať aj o počte osôb, ktoré budú, zo strany organizátora, vykonávať dohľad nad priebehom udalosti. Na základe týchto rokovaní obecná polícia rozhodne, akým spôsobom bude participovať na ochrane bezpečnosti a poriadku (ktoré úkony a opatrenia je potrebné vykonať). Pozícia PZ SR počas týchto udalostí je len doplnková, terciárna, tzn. že PZ SR sa do toho zapája len vtedy, ak obecná polícia nie je sama schopná zvládnuť situáciu. V takom prípade PZ SR preberá velenie nad väčšinou policajných operácií a koordinuje spoluprácu medzi rôznymi policajnými a bezpečnostnými zložkami, t.j. poriadkovou políciou, špeciálne vybavenou a trénovanou zásahovou jednotkou, kriminálnou políciou, dopravnou políciou, železničnou políciou, psovodmi a jazdnou políciou.

Súkromná bezpečnostná služba a dobrovoľníci vykonávajúci dohľad nad udalosťou/ochranu účastníkov a pokojného priebehu pochodu

Organizátori pochodu zabezpečili prítomnosť súkromnej bezpečnostnej služby a dobrovoľníkov vykonávajúcich dohľad nad udalosťou. Úlohou súkromnej bezpečnostnej služby (SBS) bolo zabezpečiť ochranu (fyzickú, ale aj psychickú a morálnu) nielen organizátorom, ale aj dobrovoľníkom. Ide o zložku, ktorá sa špecializuje na takéto udalosti a je na ne osobitne trénovaná a vystrojená/vyzbrojená. SBS vykonávala kontrolu prichádzajúcich ľudí. Dobrovoľníci zase hlavne komunikovali s účastníkmi pochodu.

SBS by mala pracovať od 7 h. ráno do 19 h. večer. Ich práca by mala zahŕňať ochranu počas fázy prípravy pochodu, osobnú ochranu riaditeľa QLF a hovorcu Dúhového pochodu, ako aj VIP hostí pochodu, ochranu dobrovoľníkov a kontrolu nebezpečných vecí na vstupných bodoch, ochranu osôb vystupujúcich na pódiu, hliadkovanie na námestí, ochranu ľudí počas skladania a rozoberania pódia a čistenia priestranstva. Okrem najatej SBS budú prítomní aj pracovníci Červeného kríža.

Dobrovoľní ochrancovia neboli finančne ohodnotení a pochádzali z rôznych súvisiacich neziskových organizácií (životné prostredie, ľudské práva, feministická, študentská a sociálna

práca, psychológia a terénna práca), ďalej zo sociálnych sietí a zo siete osobných kontaktov organizátorov. Jedna z organizácií zaplatila svojim pracovníkom symbolickú odmenu ako keby sa jednalo o ich rutinnú hliadkovú činnosť v teréne. Každý zo zúčastnených tak prispel k tomu, aby mohol byť pochod zrealizovaný.

Policajné opatrenia týkajúce sa Dúhového pochodu

Polícia si uvedomovala, že sa jedná o jedno z najvýznamnejších udalostí roka na Slovensku. Pochod bol vnímaný predovšetkým ako politická udalosť, a nie len ako súkromná a občianska udalosť roka. Okrem toho ho polícia chápala ako mimoriadne nebezpečnú udalosť, kde na prvom mieste stála bezpečnosť a ochrana účastníkov pochodu. V užšom zmysle slova, cieľom policajného bezpečnostného opatrenia bolo dosiahnuť bezpečnosť pochodu a jeho účastníkov, separovať nebezpečné, násilnícke typy a skupiny a docieľiť pokojný priebeh pochodu.

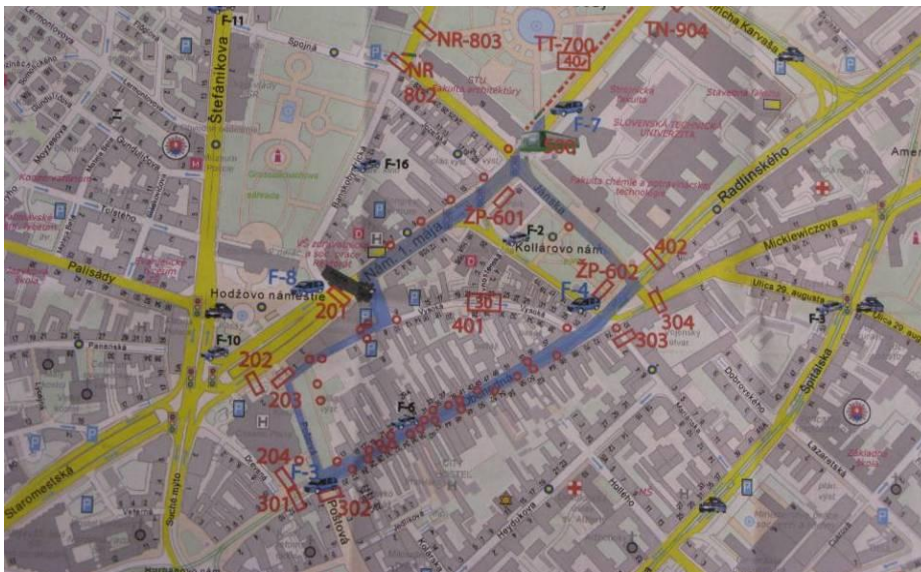
Polícia očakávala účasť okolo 2000 osôb, hlavne zo Slovenska. Naproti tomu, organizátori pochodu očakávali aj zahraničných účastníkov, a preto pripravili informačné materiály v angličtine (napr. na Internete, letáky). Čo sa týka odporcov demonštrácie, polícia očakávala maximálnu účasť 200 osôb. Okrem už zmienených skupín polícia počítala aj s možným nebezpečenstvom, ktoré mohlo hroziť zo strany fanúšikov regionálneho futbalového klubu, tzv. Slovan Ultras. Polícia monitorovala aktivity odporcov na Facebooku.

Hlavným veliteľom policajného opatrenia bol riaditeľ okresného riaditeľstva PZ v Bratislave, ktorý riadil všetkých policajtov zapojených do akcie. Išlo o 698 policajtov, konkrétne:

- 70 pracovníkov kriminálnej polície v občianskom odeve
- 300 uniformovaných policajtov vo výstroji a s výzbrojou určenou na policajné zásahy
- 82 policajtov zásahovej policajnej jednotky
- 4 zástupcov (dopravnej /hliadkovej/ kriminálnej polície)

Vzhľadom na to, že PZ nemá také operačné centrum, z ktorého môžu byť kontrolované a riadené policajné operácie, veliteľ bezpečnostného opatrenia mal byť počas akcie priamo na ulici.

Policajti vo výstroji a s výzbrojou určenou na policajné zásahy budú rozmiestnení na námestí, kde sa bude konať zhromaždenie.

Zdroj: PZ SR

Námestie bude ohradené, pričom budú vytvorené 2 vstupy. Kriminálna polícia bude vykonávať sledovanie prichádzajúcich osôb prostredníctvom kamier. Polícia vysvetlila, že zo zákonných dôvodov nie je oprávnená zabrániť odporcom priblížiť sa na miesto demonštrácie. Okrem toho, zákon dovoľuje súkromným bezpečnostným službám kontrolovať ľudí vstupujúcich na súkromné miesta a prehliadať ich osobné veci. Organizátori toto oprávnenie aj použili: pri obidvoch vstupoch na miesto udalosti stáli príslušníci SBS, ktorí kontrolovali osobné veci prichádzajúcich osôb, a ak to bolo potrebné, zakázali inkriminovaným osobám vstup. Okrem toho, kontrola vstupov bola realizovaná aj osobami zabezpečujúcimi dohľad, ktoré zabezpečil organizátor.

Súčasťou taktickej podpory boli vodné delá pripravené pre prípad potreby. Každý policajt má pri sebe mapu miesta a slzotvorné prostriedky pre svoju ochranu ako súčasť štandardnej výzbroje. Policajti budú rozdelení do 10 skupín a budú inštruovaní, aby sa voči účastníkom správali slušne, nerobili si z nich žarty a zachovávali vážnosť polície. Zúčastnia sa inštruktáže, kde im bude vysvetlené, ktoré kategórie osôb je potrebné pozorovať a ako majú v prípade potreby reagovať. 1 deň pred udalosťou sa opätovne vykonala stručná, aktualizovaná inštruktáž. Po príchode do parku v deň udalosti boli policajti opätovne krátko inštruovaní.

Inštrukcie týkajúce sa správania a komunikácie

Čo sa týka správania, príslušníci PZ SR a mestskej polície musia konať v súlade s Etickým kódexom (viď prílohu A). Policajti boli inštruovaní neprejavovať osobné názory a zostať neutrálni. Najlepšou cestou ako to dosiahnuť bolo nekomunikovať vôbec.

5 Celkový pohľad na priebeh udalosti

Námestie Slobody bolo ohraničené prenosnými zátarasami s 3 vstupmi. Jeden bol na južnom rohu, ďalšie dva na severe a východe. Okrem toho tam bola medzera orientovaná na južnú ulicu Námestia Slobody v rade zátarás medzi južným a východným vstupom. Neskôr boli otvorené a využívané iba 2 vstupy pre účastníkov, a to severný a južný.

Vstup na miesto zhromaždenia na Námestí Slobody

O 10:10 h. boli na južnom vstupe prítomní 2 príslušníci SBS a 2 policajti, ktorí nevykonávali žiadne kontroly osôb vstupujúcich na námestie. O 10:30 h. bol tiež otvorený severný vstup, kde však neboli žiadni policajti, ani osoby poverené dohľadom a kontrolou. Na ulici medzi severným a západným vstupom parkovali policajné autá a policajti hliadkovej služby v uniformách a diskutovali s príslušníkmi SBS.

Pódium bolo postavené za pomoci organizátorov a príslušníkov SBS. Boli tam prítomní aj policajti v občianskych odevoch. Niektorí z nich inštalovali kamery na pódium a do miest, kadiaľ sa vstupovalo na námestie. Sledovacie autá parkovali vo vnútri námestia, severozápadným smerom, s kamerou namierenou na oblasť pred pódium. Psovodi boli na parkovisku, väčšina z nich na severnom vstupe, kde čakali na inštrukciách. Od 11 h. veľký počet dopravných prostriedkov PZ SR, vrátane malých dodávok, malých a veľkých autobusov, ako aj áut, dorazilo na Banskobystrickú ulicu, t.j. ulicu medzi severným a západným vstupom.

O 11:15 h. skupina, približne 50 policajtov mestskej polície, vstúpila na námestie a vypočula si krátku inštrukciu od veliteľa mestskej polície. O 11:45 h. bola skupina rozdelená do dvojíc, ktoré začali hliadkovať na námestí. V tom istom čase príslušníci PZ SR so štítmí zaujali svoje pozície. 10 policajtov so štítmí bolo rozmiestnených na západnom vstupe, v rade za zátarasami. Mali helmy zavesené na opaskoch a vedľa stáli policajti dopravnej polície a osoby – dobrovoľníci, vykonávajúci dohľad nad udalosťou. Jedna jednotka bola v skupinkách rozmiestnená na Mýtnej ulici a za zátarasami ohradzujúcimi ulicu Námestie slobody.

Veliteľ opatrenia bol v parku a bol v priamom kontakte s organizátormi.

Polícia prehľadáva námestie

O 12:06 h. kynologická jednotka hliadkovala v oblasti a prehľadávala kríky. Nad námestím krúžila helikoptéra. O 12:15 h. vyšli policajti z autobusu a v tom istom čase sa skupina príslušníkov PZ SR so štítmí premiestnila na Námestie 1. mája /Jánske námestie.

O 12:30 h. boli policajti PZ SR rozdelení do dvojíc a hliadkovali v centre mesta na Obchodnej ulici, pozdĺž trasy pochodu. Boli oblečení v klasických uniformách hliadkovej služby bez helmy a štítu. O 12:50 h., skupina 15 účastníkov v ružovom oblečení kráčala po Obchodnej ulici. Na severnom rohu Obchodnej ulice a Royko pasáže sa k nim približovala skupina cca ôsmich odporcov pochodu.

Odporcovia sa približujú k účastníkom

V tejto oblasti boli zaparkované policajné autá, ale nebolo vidno žiadnych policajtov, hoci malú chvíľu pred tým tam jednoznačne boli. Niektorí pozorovatelia z tímu GODIAC odfoťili odporcov ako začali komunikovať s niektorými osobami v ružovom oblečení. Keď odporcovia zbadali, že sú objektom záujmu fotografujúcich pozorovateľov, ponáhľali sa smerom k Royko pasáži.

Okolo 13 h. sa skupina približne 40 odporcov zhromaždila na ulici Námestia Slobody presne pred južným vstupom. O 13:01 h. štyria policajti zo zásahovej jednotky vytvorili formáciu menšej subjednotky a chystali sa uzavrieť vstup. Policajti mali oblečenú klasickú uniformu a boli bez ochranných prostriedkov (štítu a helmy). Odporcovia niesli vlajky a plagáty, na ktorých boli zobrazené biblické motívy „Posvätná rodina“, obrázok Cyrila and Metoda (2 svätých)⁵ a obrázky známych slovenských fašistov - Jozefa Tisu a Andreja Hlinku⁶, ako aj citáciu od Hlinku s textom: *Budem pracovať vo dne v noci do tých čias, kým z červeného Slovenska nebude Slovensko biele, Slovensko slovenské a kresťanské*. Niektorí mali oblečené tričká so sloganmi – napr. „Za tradíciu a rodinu – proti deviácii“, „Nechceme homosexuálnych extrémistov v Bratislave“.

⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Saints_Cyril_and_Methodius

⁶ Vid' http://en.wikipedia.org/wiki/Andrej_Hlinka a <http://en.wikipedia.org/wiki/Tiso>.

Odporcovia pred južným vstupom

Ostatní mali oblečené bundy od firiem, ktoré sú populárne medzi pravicovo extrémistickými skupinami, ako napr. Lonsdale, Viking a Thor Steinar. Jedna žena držala v rukách zástavu propagujúcu, v súčasnosti zakázanú stranu, Pospolitost', iní nosili oficiálnu vlajku SR. Rozprávali sa medzi sebou ticho a nebolo počuť takmer nič. Účastníci, ktorí chceli vojsť na námestie museli prejsť popri nich. Na počudovanie, odporcovia neprejavovali žiadne reakcie – ani slovné, ani neverbálne, dokonca ani vtedy, keď prešla väčšia skupina účastníkov pochodu.

Zhromaždenie na Námestí Slobody začalo o 13:45 h. Do toho momentu prišlo na námestie 700 - 800 osôb. Predniesla sa reč a konali sa 3 symbolické svadby. Počas toho, presne po poslednej svadbe o 14:05 h., pristála dymovnica pred pódium.

Dymovnica na Námestí Slobody

Ihneď po tom bolo oznámené bezpečnostným zložkám, aby prišli na pódium. Požiadali dav, aby zostal v pokoji, pretože to bol len dym. Okrem toho boli ľudia požiadaní, aby buď zostali alebo odišli. Dav sa rozostúpil v pokoji a o niekoľko minút neskôr, keď sa dym rozplynul, sa ľudia znova zhromaždili pred pódium. Program pokračoval s malým oneskorením. Polícia rýchlo zasiahla. Do menej než 5 minút zadržala osoby zodpovedné za tento incident.

Od 14:13 h. sa policajné jednotky premiestnili zo severnej strany ulice Námestia Slobody. Mali na ramenách zelené pásky a presunuli sa ku západnému vstupu. 10 policajtov zo zásahovej jednotky stálo na rohu križovatky oproti západnému vstupu. Fialová jednotka sa premiestnila na južnú stranu ulice Námestie Slobody.

Presuny polície

Policajti vytvorili na ulici líniu, to preto, aby zabránili posunu odporcov východným smerom. Keď sa nejaký odporca priblížil ku kordónu, policajti sa posunuli o cca 5 m smerom k nemu. Odporcovia ustúpili o niekoľko metrov späť a zostali ticho stáť v rade, ktorý bol nasmerovaný priamo proti policajnému kordónu.

Súčasne boli vydávané inštrukcie z pódia týkajúce sa pochodu. Účastníci boli požiadaní držať sa pokope, počúvať osoby poverené dohľadom nad udalosťou a presúvať sa k západnému východu.

Pochod sa začal o 14:30 h. Na rozdiel od prvotného plánu, účastníci nevychádzali južným východom, ale západným východom. Pochod postupoval vedľa budovy Fakulty architektúry, smerom k Obchodnej ulici. Odporcovia videli ako pochod postupuje dole ulicou, pričom oni stáli za policajným kordónom. Nebolo počuť, ani vidieť žiadnu verbálnu, ani neverbálnu reakciu zo strany odporcov.

Zatiaľ čo pochod postupoval zvolenou trasou, odporcovia zostali na ulici. O 14:38 h. prišla na južnú stranu ulice Námestie Slobody kynologická jednotka a mestská polícia so zásahovými prostriedkami. Dve hliadkové vozidlá boli zaparkované na konci južnej strany ulice Námestie Slobody. Boli tam prítomní aj členovia mestskej samosprávy. O 14:45 h. sa všetci odporcovia pohli východným smerom a zhromaždili sa na rohu Námestia Slobody a ulice Imricha Karvaša. Krátko potom, o 14:49 h., dorazilo vodné delo a bolo umiestnené cca 30 m od miesta, kde sa zhromaždili odporcovia.

Vodné delo sa premiestnilo na roh ulíc Námestie Slobody/ Imricha Karvaša

V priebehu nasledovných minút odporcovia začali postupne opúšťať miesto a o 14:58 bola už väčšina skupiny preč. Policajný kordón tam najprv zotrval v pozícii, a potom sa postupne začal rozťahovať a premiestňovať na inú pozíciu.

POCHOD

Dúhový pochod začal o 14:30 h. Bol obkolesený (chránený) policajtmí. Vpredu išla skupina cca 10 policajtov zásahovej policajnej jednotky PZ SR vo výstroji a plnej výzbroji.

Pohľad na začiatok Dúhového pochodu

Za nimi kráčal bezpečnostný pracovník organizátora, ktorý bol v kontakte s veliteľom mestskej polície a veliteľom SBS (fotografia YouTube). Osoby zabezpečujúce ochranu a dohľad kráčali tiež na čele pochodu tesne za nimi a ostatné takéto osoby boli priamo v sprievode, kde kontrolovali priebeh pochodu a dávali inštrukcie týkajúce sa trasy pochodu.

Osoba vykonávajúca dohľad nad pochodom (v oranžovej veste) dáva inštrukcie o smere pochodu

Po oboch stranách pochodu kráčali policajti hliadkovej polície v uniformách a bez viditeľných zásahových prostriedkov. Boli to buď príslušníci mestskej polície alebo PZ SR. Medzi policajtmí boli rozdiely vo výzbroji, niektorí mali zbrane, niektorí zbrane a obušky a iní len obušky.

Skupina bubeníkov kráčala na čele a za ňou nasledoval dav ľudí (cca 700 osôb). Niesli transparenty, veľmi často boli na nich dúhové symboly, ale vyskytovali sa tam aj národné vlajky (Holandska, Dánska, Veľkej Británie, Poľska, EÚ) a plagáty alebo tričky so sloganmi – napr. „Neboj sa homofóbie“, „Pod’ von“, „Boh ťa miluje“, „100% kresťan – 100 % gay“.

Trasa pochodu bola nasledovná: pozdĺž ulice a popri fakulte architektúry cez Námestie 1. Mája – Poštovú ulicu – Obchodnú ulicu – Jánsku ulicu a potom späť, t.j. popri budove architektúry a až na námestie. Priechodnosť trasy pochodu bola zabezpečovaná dopravnou políciou. Vodné delo bolo umiestnené cca 50 m od trasy pochodu – na rohu Prezidentského paláca. Policajti z rôznych bezpečnostných zborov a služieb boli rozmiestnení pozdĺž trasy pochodu, na križovatkách, pred budovami a vstupmi do obchodov a reštaurácií. Vo väčšine prípadov boli čelne otočení smerom k pochodu. Niektoré obchody sa zdali byť zatvorené. Bolo vidno ľudí ako sa pozerajú na pochod cez výklady obchodov. Niektorí stáli vonku pred obchodmi alebo boli na balkónoch a v oknách bytov.

Pochod cez Obchodnú ulicu

V 2 prípadoch 3-4 osoby vystúpili z davu, vytvorili kruh a mávali vlajkami. V obidvoch prípadoch boli osobou vykonávajúcou dohľad zatlačení späť do davu veľmi slušným spôsobom. Počas celého pochodu sa nevyskytli žiadne narušenia verejného poriadku, a to ani verbálne ani fyzické. Pochod prešiel aj po dlažbových kockách pri fakulte architektúry.

Pochod prišiel späť na námestie. Prešiel poza líniu policajtov otočených smerom na Mýtnu ulicu. Dav znova vstúpil na námestie cez západný vstup okolo 15:10 h. Skupina bubeníkov stále bubnovala a dav sa zhromažďoval okolo pódia. V rovnakom čase bolo zredukované aj policajné rozmiestnenie. O 15:30 h. spáchlo, pričom veľa účastníkov sa z tohto dôvodu rozhodlo opustiť námestie. Niektorí zase zostali a čakali na koncert. Počas programu boli policajné jednotky stále rozmiestnené na rohoch námestia.

Pochod na svojej ceste späť na miesto zhromaždenia

Aj polícia a aj organizátori sa zhodli na tom, že počas udalosti neboli zranení žiadni ľudia a ani po jej skončení nevznikli žiadne incidenty.

5.1 Policajné zásahy podľa policajných záznamov

Počas udalosti boli zadržané 2 osoby:

25 ročný muž bol zadržaný na Obchodnej ulici. Tento muž sa dopustil priestupku, pretože sa na pochod pokúšal priniesť nebezpečné predmety, ktorými mohol ohroziť zdravie ľudí. Na mieste pochodu sa v dôsledku priestupku začal šíriť dym (išlo o priestupok proti zhromažďovaciemu právu na základe § 14, ods. 2, písm. Zákona č. 84 / 1990 Zb. o zhromažďovaní práve v platnom znení).

Potom, čo bola odistená dymovnica aj na námestí, policajti zadržali aj 19 ročnú mladú ženu. Zadržanie prebehlo práve na základe podozrenia z hádzania dymovnice do zhromaždeného davu (prečin výtržníctva podľa § 364, ods. 1, písm. d Trestného zákona).

Obidve osoby boli po vypočutí prepustené a prípady budú ďalej dokumentované a vyšetrované.

5.2 Rozhodnutie mimoriadneho významu

Jedno dôležité rozhodnutie vykonali organizátori. Išlo o zmenu miesta plánovaného východu účastníkov, keď mal pochod opustiť námestie. Dôvodom bola snaha vyhnúť sa skupine odporcov na južnom výstupe. Podľa názoru organizátorov, títo ľudia síce nerobili nič, ale svojou prítomnosťou vzbudzovali strach a sťažovali odchod účastníkov. Rozhodnutie bolo vykonané na základe odporúčania a súhlasu polície, ktorá túto skutočnosť navrhla už počas prípravy pochodu.

6 Pozorovania týkajúce sa otázok, ktoré boli predmetom terénnej štúdie

6.1 Ako demonštranti, polícia a verejnosť spolupracuje a komunikuje pred, počas a po udalosti?

Pred udalosťou

Z rozhovoru s organizátormi a políciou vyplýva, že množstvo a kvalita komunikácie medzi políciou a organizátormi sa v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi zvýšila. Stretnutia sa konali medzi organizátormi, mestskou políciou, PZ SR a orgánmi samosprávy. Mestská polícia a samospráva mesta potvrdili, že stretnutí bolo suma sumárum 3. Organizátori sa vyjadrili, že veľké stretnutia sa konali na viac ako politickej úrovni. Zúčastnili sa na nich všetky 4 strany a aj primátor mesta. Malé stretnutia sa týkali operatívnych záležitostí a výmeny informácií, napr. informácií o trasách pochodu, účastníkoch, telefónnych číslach a logistike. Podľa organizátorov sa takýchto stretnutí od decembra 2011 konalo 20 – 30. Konštatovali, že spolupráca bola jednoduchšia možno aj preto, že udalosťou sa zaoberali tí istí ľudia a bolo vidno pozitívnu zmenu vo vzájomných vzťahoch. O spolupráci sa hovorilo aj verejne na ich Internetovej stránke.⁷ Organizátori odporúčali účastníkom, aby nasledovali ich inštrukcie,

⁷ <http://Duhovypride.sk/en/info/#safety-instructions>

ako aj pokyny polície. Boli im prezentované, že polícia je tam na to, aby im pomohla a ide im všetkým o to, aby si to na pochode každý naozaj užil a cítil sa bezpečne.

Deň pred pochodom sa konalo stretnutie medzi organizátormi, políciou a SBS za účelom rozdelenia úloh a zodpovednosti.

Medzi políciou a odporcami neprebehla žiadna forma komunikácie. Polícia iba monitorovala ich komunikáciu na sociálnej sieti (Facebooku). Podľa názoru polície, tým že boli použité masmédiá (na to, aby informovali verejnosť o udalosti), bol smerom k potenciálnym odporcom vyslaný signál, že polícia je pripravená použiť všetku silu na to, aby zabezpečila plynulosť a bezpečnosť pochodu.

Počas udalosti

Analogické informácie ako na webovej stránke organizátorov boli vytlačené aj na letákoch. Organizátori tak, prostredníctvom osôb zabezpečujúcich dohľad nad udalosťou, propagovali pred účastníkmi úlohu polície slovami: “oni vedia, čo robia”. Účastníci boli požiadaní, aby “rešpektovali a poslúchali políciu” a pokyny SBS (leták: Základné princípy bezpečnosti).

Rovnako aj počas udalosti prebiehala bohatá komunikácia medzi zabezpečujúcimi subjektmi, t. j. medzi policajnými službami, organizátormi, SBS a osobami vykonávajúcimi dohľad. V užšom zmysle slova to bola napr. komunikácia medzi:

SBS a kriminálna polícia: Po tom, ako tím oboznámil SBS s jeho cieľmi a úlohami, veliteľ SBS informoval kriminálnu políciu o prítomnosti nášho tímu.

Kriminálna polícia a osoby vykonávajúce dohľad: osoby vykonávajúce dohľad povedali tímu GODIAC, že kriminálna polícia, ktorá monitorovala vstupy na námestie prostredníctvom kamier, zasiahla v momente, keď osoba vykonávajúca dohľad nedopatrením umožnila vstúpiť na námestie 3 nežiaducim a polícii aj očividne známym osobám.

Organizátori a polícia: V rámci pozorovania sme si všimli, že bezpečnostný pracovník organizátora bol v stálom kontakte s policajným veliteľom, pracovníkom SBS a osobou vykonávajúcou dohľad. Tím ďalej spozoroval, že veliteľ sa skontaktoval s organizátorom takmer ihneď, ako prišiel na námestie.

V súlade s tým, čo bolo nám bolo povedané veliteľom bezpečnostného opatrenia, nebola spozorovaná žiadna verbálna komunikácia medzi políciou, účastníkmi a širšou verejnosťou. Napriek tomu, že verbálna komunikácia bola nulová, interakcie medzi políciou, účastníkmi a odporcami boli početné.

K účastníkom pochodu boli vysielané rôzne signály, napr. sme spozorovali, že 1 budova bola strážená 2 policajtní hliadkovej služby len v bežných uniformách, zatiaľ čo 20 m ďalej stála skupina plne vyzbrojených policajtov. Niektorí z nich mali na hlavách helmy a masky a 2 z nich aj stiahnutý priezor na prilbe.

Rôzne typy policajného rozmiestnenia na trase pochodu

Na niektorých križovatkách stáli policajti v zásahovom výstroji a výzbroji (helmy, štíty a pod.) čelne otočení smerom k pochodu. Na druhej strane, policajti, ktorí sprevádzali pochod (postupovali po stranách davu) mali obyčajné uniformy hliadkovej polície.

Polícia – odporcovia

Smerom k odporcom bolo políciou vysielané početné množstvo neverbálnych signálov. Keď sa odporcovia zhromaždili pred južným vstupom na námestie, polícia postavila 4 policajtov v bežných uniformách medzi skupinu a zátarasy.

Krátko predtým ako pochod začal, bol vytvorený kordón pri južnom vstupe/výstupe, ktorý oddeľoval odporcov a trasu pochodu. Keď sa 2 odporcovia priblížili ku kordónu a jeden z nich bol už naozaj veľmi blízko, všetci policajti sa posunuli o cca 5 m smerom k nim.

Odporcovia oproti policajnému kordónu

Policajti mali v rukách obušky, na hlave helmy a niektorí z nich mali na helme zodvihnutý priezor. Kordón zotrval na svojej pozícii. O čosi neskôr, na miesto, kde stáli odporcovia, prišli aj psovodi a skupina príslušníkov mestskej polície. Nato sa skupina pohla východným smerom. Vývoj udalosti bol nasledovný. Cca 30 m od odporcov bolo umiestnené vodné delo. Skupina odporcov sa začala postupne rozchádzať na to, keď z auta, ktoré bolo zaparkované v blízkosti odporcov, vystúpili policajti.

6.2 Boli na policajtov kladené nejaké špecifické požiadavky alebo im dávané nejaké pokyny k tomu, ako sa majú správať a komunikovať?

V krátkosti, policajtom, ktorí sa zúčastnili bezpečnostného opatrenia boli dané inštrukcie o tom ako sa majú správať. Zahŕňalo to: neprejavovať osobné postoje a zostať neutrálny. Hlavne zo strany účastníkov pochodu tam bola obava, že by mohli byť na ich adresu robené urážlivé poznámky. Tím GODIAC sa ešte pred pochodom od veliteľa zásahu dozvedel, že ak chcú policajti naozaj zostať neutrálni, najlepším riešením bude, ak s účastníkmi nebudú komunikovať vôbec.

Takmer všetci policajti, ktorých mal tím GODIAC možnosť pozorovať, konali v zhode s týmto pokynom. Keď sme sa za nimi na mieste udalosti prišli, odkazovali nás na veliteľa alebo hovorcu. Medzi účastníkmi a políciou nebola spozorovaná takmer žiadna verbálna komunikácia.

6.3 Ako demonštranti a verejnosť vníma rolu a správanie polície počas tejto udalosti v porovnaní so skúsenosťami s takouto alebo podobnou udalosťou v minulosti?

Obchodná ulica, centrum mesta od 12:30 - 13:00 h

Obchodná ulica má obmedzenú dopravu, tzn. že tam vedie električková trať a je tam veľa malých obchodíkov, kaviarní a reštaurácií. Podstatná časť dúhového pochodu prechádzala práve cez túto ulicu. Na tejto ulici boli v poobedňajších hodinách rozmiestnení príslušníci PZ SR. Chodili vo dvojiciach, mali na sebe bežné uniformy hliadkovej polície a nemali helmy ani ochranné štíty.

Dvaja americkí turisti sa pýtali policajtov, prečo je v centre mesta tak enormne veľa policajtov (12:39 h). Policajti ich upokojili, že sa nemusia ničoho obávať, a že tým dôvodom je Dúhový pochod. Opýtali sme sa ich na ich dojmy, na čo turisti odpovedali, že policajti boli milí a veľmi dobre upravení. Tím GODIAC získal informácie aj od majiteľky obchodu na Obchodnej ulici, ktorá pozorovateľom povedala, že o pochode sa dozvedela až z televízie, hoci deň pred tým (v piatok) bola svedkom toho, ako polícia pripravovala bezpečnostné opatrenie (12:43 h.).

Okolo 12:50 h. sa cca 8 odporcov zhromaždilo neďaleko pizzérie na rohu Obchodnej ulice a Royko pasáže. V tom istom čase skupina účastníkov z Holandska v ružovom oblečení a s namaľovanou holandskou trikolórou na tvári kráčala pozdĺž ulice. Odporcovia sa začali

približovať ku skupine. Zhruba v tom čase sa členovia tímu GODIAC začali s Holanďanmi rozprávať a fotografovať ich. Na to sa odporcovia otočili a šli dovnútra Royko pasáže. Keď sa tím o 12:56 h. týchto Holanďanov pýtal na to, či sa už predtým osobne stretli s týmito alebo inými odporcami, tvrdili že nie. Jeden z nich len dodal, že už bol na takýchto pochodoch v Prahe aj Varšave a vždy sa cítil bezpečne, chránený políciou. Aj tu, v Bratislave, sa cíti bezpečne, smutné však je, že policajti sú skoro všade, kde oko dovidí. Myslí si však, že zrejme na to musí byť dôvod, tzn. že niekde blízko asi musia byť odporcovia pochodu. Podľa jeho názoru, prítomnosť polície vysiela jasný signál o tom, že účastníkom hrozí nejaké nebezpečenstvo. Dúfa však, že pochod vytiahne do ulíc viac ľudí, a že sa im od nich podarí získať rešpekt. Podľa neho je v poriadku, že sú tu aj odporcovia pochodu. Dokonca očakáva, že budú na účastníkov pochodu vykrikovať, ale to je tiež v poriadku. Dúfa však, že nikto nebude zranený.

Južný vstup na Námestie Slobody medzi 13:00 a 13:30 h.

Cca 40 odporcov sa zhromaždilo pred južným vstupom na námestie. Niesli vlajky (zástavy SR a bola tam aj jedna vlajka strany Pospolitosť) a plagáty. Na niektorých boli zobrazené biblické motívy „Čistá rodina“ a niektoré zobrazovali známych slovenských nacistov. Niektorí mali oblečené tričky so sloganmi, ako napr. „Za tradičnú rodinu – proti deviácii“, „Nechceme homosexuálnych extrémistov v Bratislave“. Iní mali zase na sebe tričky od firiem, ktoré sú populárne medzi pravicovými extrémistami, ako napr. Lonsdale, Viking a Thor Steinar. Rozprávali sa medzi sebou ticho, nebolo počuť takmer nič. Účastníci, ktorí chceli vojsť na námestie museli prejsť popri nich. Napriek tomu, dokonca aj keď okolo nich prešla väčšia skupina účastníkov pochodu, zo strany odporcov nebolo počuť ani vidieť žiadnu reakciu.

Účastníci prechádzajúci okolo skupiny odporcov pri južnom vstupe na námestie. Odporcovia pred tímom GODIAC vypovedali, že chcú protestovať proti právam, o ktoré účastníci pochodu žiadajú. Je predsa proti prírode, dovoliť svadbu ľuďom rovnakého pohlavia. Nie sú proti gayom, nech si žijú ako chcú, ale sú proti ich sobášom. Dve odporkyne povedali, že im nebolo dovolené vstúpiť do parku. Ony nemajú nič proti polícii a ani nemajú v úmysle políciu provokovať. Polícia s nimi nikdy nezaobchádzala zle a aj teraz si myslia, že polícia robí len svoju prácu (13:05 h.).

O 13:00 h. robil tím interview s dvojicou mladých odporcov, ktorí boli oblečení v tričkách s nápisom „Za tradíciu a rodinu“. Povedali, že povolenie na protest nepotrebujú. Potom citovali Georga Sorosa, ktorý, podľa ich názoru má prsty takmer vo všetkom a je aj za zlou politikou.⁸ Jeden z dvojice potom dodal, že prišiel s cca 20 ľuďmi, hovoril s políciou a boli

⁸ George Soros je americký investor maďarského/ židovského pôvodu. Okrem obchodovania je filantropicky orientovaný a aktivizuje sa v rôznych nadáciách.

k nemu naozaj slušní. Skupina tu zamýšľa zotrvať až do konca udalosti. Ostatní členovia tejto skupinky odporcov však s tímom odmietli hovoriť.

40 ročná žena sa vyjadrila pred tímom nasledovne: „Nechceme homosexuálnych extrémistov v Bratislave“. Držala transparent s fotografiou Andrej Hlinku⁹. Vysvetlila, že Hlinka bol prezidentom SR počas 2. svetovej vojny a nielen že zachránil veľa Židov, ale aj veľa ľudí pomohol. „Bol to kňaz a my sme kresťania“ (13:20 h.).

Demonštranti zúčastňujúci sa na pochode s prítomnosťou odporcov v zásade súhlasili. Podľa ich mienky by mali byť dosť blízko na to, aby im účastníci mohli ukázať svoje odlišné názory, ale dosť ďaleko na to, aby im nemohli ublížiť (fyzicky ich napadnúť).

Námestie Slobody

Počas interview s hovorcom Amnesty International o 13:25 h. tento tímu povedal, že mal priamy kontakt iba s organizátormi, nie však s políciou. Poukázal na to, že tento rok je organizácia pochodu, čo sa týka bezpečnosti, na vyššej úrovni, než minulý rok.

Interview so zástupcami

Vo vnútri námestia, neďaleko južného vstupu, sme o 13:30 h. robili interview so zástupcom maďarskej aliancie LGBT. Tento sa zúčastnil aj pochodu v roku 2011 a podľa jeho názoru tu tento rok bolo určite menej odporcov. Na námestie prišiel bez problémov, hoci musel prejsť popri odporcoch pri južnom vstupe. Vimol si účastníkov a zástupcov z Holandska, Veľkej Británie, Českej republiky, Rakúska, Poľska, Maďarska a USA. Udalosť v roku 2011 považoval za veľmi dobre pripravenú, čo do istej miery pripisoval skúsenostiam s organizovaním udalosti v roku 2010. Na porovnanie uvádza, že v roku 2011 odporcovia vykrikovali rôzne heslá. Teraz sa cíti bezpečne, ale má jednu otázku: „Prečo polícia stojí za oploštením a nie pred ním?“

O 15:30 (po pochode) sa členovia tímu GODIAC opätovne pýtali jedného holandského účastníka na to, čo si myslí o udalosti. Bol šťastný, že všetko prebieha tak hladko. Ale prítomnosť a aktivity polície považuje za prehnané. Videl políciu v zásahových prostriedkoch, kone, psy a helikoptéru. Nechce však kritizovať, pretože nevie, či bol na to naozaj dôvod, ale bolo toho trochu priveľa. Čo sa týka bezpečnosti, myslí si, že on a ľudia okolo neho sa cítia bezpečne a nezaoberajú sa tým, čo polícia robí.

Zástupca Amnesty International, ktorý sa priblížil k tímu počas interview s holandským účastníkom povedal, že podľa neho je udalosť pokojná a dobre pripravená.

7 Závery a pozitíva

V tejto kapitole sú analyzované výsledky z pozorovania a interview bez zmienky o modernej psychológii davu a o aspekte ľudských práv. Analýza nepokrýva všetky stránky policajnej činnosti, pretože hlavným objektom výskumu boli dialóg a komunikácia.

Vypracovaný model sociálnej identity (angl. skratka ESIM) správania davu vysvetľuje eskaláciu konfliktov v dave. Model hovorí o tom, že pre udalosti, kde je prítomný dav, sú typické strety medzi skupinami. Členovia davu počas udalosti konajú v súlade s ich sociálnou identitou. Spôsob interakcie, ktorá prebieha počas udalosti v podstate môže meniť tieto identity. Na základe tohto modelu, nediferencovaný policajný zásah môže členov davu zvädzať k tomu, aby spoločne zaútočili na políciu, to dokonca platí aj pre tých ľudí, ktorí predtým takýto zámer vôbec nemali.

Existujú tu 4 princípy, ktoré by mala polícia dodržiavať, ak chce zabezpečiť verejný poriadok a vyhnúť sa takýmto následkom: vzdelávanie, pomoc, komunikácia a diferenciácia. (Reicher

⁹ Počas 1. Slovenskej republiky (1939–1945), vtedajší režim považoval A. Hlinku za národného hrdinu. V komunistickom Československu bol Hlinka označený za klérofašistu (Wikipedia).

et al. 2004; 2007). Reicher a kol. hovoria o dôležitosti samo *vzdelávania*, hlavne takého, ktoré sa týka “hodnôt, cieľov, zmyslu toho, čo je pravdivé a správne, stereotypov skupín, ako aj očakávaní iných skupín” (2004, p. 566). Základná otázka, keď sa rozhodujeme ako budeme zaobchádzať s členmi davu by mala byť „Ako im môžeme *pomôcť*?” a v súlade s tým „by pomoc mala byť to najdôležitejšie v každej policajnej činnosti bez ohľadu na jej úroveň“ (p. 567). *Komunikácia* zahŕňa všetky spôsoby: od médií, Internetu, letákov, systému reproduktorov – ampliónov, až po priamu osobnú komunikáciu. Význam komunikácie narastá v situáciách, keď je potenciálne riziko konfliktov. Takýto druh komunikácie by mohol byť akceptovaný prinajmenšom „podstatnou časťou osôb vo vnútri davu“ (p. 567). *Diferenciácia* hovorí o tom, že dav tvoria rôzni ľudia, a toto poznanie je v konfliktných situáciách veľmi dôležité.

7.1 Závery

Celkové zhrnutie

Dúhový pochod bola udalosť, ktorú sledoval celý svet, a na ktorú bol vyvíjaný veľký politický tlak. Polícia to zobrala veľmi vážne, čo vyplýva z faktu, že za najdôležitejšiu udalosť roka polícia považovala práve pochod. Vyplývalo to z nasadenia veľkého počtu policajtov, z ich prípravy a aj zo zapojenia rôznych bezpečnostných zborov.

„Výsledok“ v podobe 2 zadržaných a žiadna zranená osoba môže byť vnímaný ako veľký úspech pre obidve strany – políciu aj organizátorov. Skutočnosť, že Bratislava sa tak úspešne zhostila svojej úlohy, dôkazom čoho je aj úspešne zvládnutý 3. Dúhový pochod, je znakom toho, že verejný prejav názorov a ľudských práv je v SR braný veľmi vážne.

Celá udalosť prebiehala veľmi pokojne s jediným malým incidentom, ktorý nakrátko prerušil zhromaždenie, ale našťastie nebol nikto zranený. Rýchlu a cieľnú policajnú intervenciu dav takmer ani nepostrehol. Polícia týmto zásahom významne prispela k tomu, že udalosť mohla pokojne pokračovať ďalej.

Je zrejmé, že pod povrchom tejto pokojnej udalosti sa skrývalo veľa tvrdej práce, predovšetkým intenzívnej spolupráce všetkých zúčastnených strán: organizátorov a osôb zabezpečujúcich dohľad nad udalosťou, Magistrátu hlavného mesta SR, SBS a dvoch policajných zborov. Veľa rokovaní a prípravných prác, ktoré boli zrealizované mesiac pred udalosťou, prispelo k tomu, že udalosť nakoniec prebehla tak, ako mala. Na druhej strane tu však možno hovoriť aj o nedostatkoch, ktoré by sme mohli vytknúť nielen policajtom, ale aj osobám vykonávajúcim dohľad.

Zo strany polície, ešte pred pochodom, existovala obava, že by sa k účastníkom pochodu náležite nesprávali alebo ich nebrali vážne. Pozorovania však neodhalili žiadne takéto nežiaduce správanie. Policajti konali veľmi profesionálne a plnili cieľ, ktorým bol bezpečný priebeh udalosti. Jednoducho vzaté, rozhodnutie nekomunikovať malo síce aj svoje tienisté stránky, napriek tomu sa však osvedčilo. Na druhej strane, polícia týmto rozhodnutím vylúčila nielen možnosť verbálneho ovplyvňovania účastníkov, ale aj vzájomného vzťahu polície a demonštrantov. Takto by tomu mohlo byť vtedy, keby komunikáciu použila.

Namiesto toho sme spozorovali vysokú úroveň komunikácie organizátorov, ktorí na svojej internetovej stránke ponúkali dostatočné množstvo informácií o udalosti (aj v angličtine, na letákoch počas udalosti, oznámeniami z pódia a prostredníctvom inštruovaných osôb vykonávajúcich dohľad).

Rovnako tu bola vidno aj nerovnomernosť kvantity a kvality policajného nasadenia a rozmiestnenia síl, s ohľadom na skutočný počet a hrozbu, ktorú predstavovali odporcovia. Aj keď na toto by sme sa mohli pozerat' inak, t.j. vo svetle negatívnej skúsenosti a obviňovania polície, ktorému musela polícia čeliť v roku 2010.

Od roku 2010 je to však pokrok. Nasvedčuje tomu kvalita spolupráce, bezpečnosť udalosti a zvládnutie odporcov.

Ľudské práva

Dúhový pochod sa považoval za dôležitú udalosť pre LGBT ľudí a súvisiace organizácie, pretože prostredníctvom neho mohli deklarovať svoje práva. Udalosť bola tento rok a aj po minulé roky monitorovaná organizáciou Amnesty International. Okrem toho pritiahla pozornosť rôznych politických a diplomatických subjektov: poslancov Európskeho parlamentu, 18 veľvyslanectiev európskych krajín, zástupcov z Albánska, USA, Kanady, Austrálie, Švajčiarska, Nórska, Európskej komisie a Islandu.

Mestská polícia hlavného mesta SR - Bratislavy, PZ SR, Mestské zastupiteľstvo Bratislavy, osobitne Starého mesta, spolupracovali s cieľom zaistiť bezpečnosť účastníkov pochodu. Z tohto dôvodu sa snažili o pokojný priebeh udalosti a ochranu zhromažďovacieho práva. Polícia vyslala jasné posolstvo smerom k odporcom, že sú pripravení použiť všetky zákonné prostriedky, aby zabránili výtržnostiam. Zo zákonných dôvodov a s ohľadom na prípad "Ärzte für das Leben versus Austria"¹⁰, Mestská polícia hlavného mesta SR – Bratislavy a PZ SR vykonali opatrenia na zabezpečenie výkonu zhromažďovacieho práva a slobodu prejavu.

Navzdory skutočnosti, že slovenské právo neumožňuje, aby sa na jednom mieste konali v rovnakom čase 2 demonštrácie, odporcovia neboli vyhnaní preč. Mali možnosť vyjadriť svoj protest v tesnej blízkosti zúčastnených, hoci to mohlo pre zúčastnených, vstupujúcich na námestie, predstavovať riziko. Okrem tohto prípadu, polícia dala jasne najavo, že žiadne narušenia pochodu nebudú tolerované. (*podľa Zákona o zhromažďovaní*).

Princípy udržiavania verejného poriadku

4 princípy udržiavania verejného poriadku, formulované Reicherom a kol. (2004; 2007) (vyššie) slúžia ako vodítko pre analýzu udržiavania verejného poriadku počas protestných udalostí a mohli by byť návodom pre ďalšie (nasledovné) analýzy.

Vzdelávanie / Informácie

Vedomosti boli na vysokej úrovni, vzťahy medzi jednotlivcami a výmena informácií, to všetko bolo počas udalosti rešpektované.

Čo sa týka poznatkov o účastníkoch, boli tu zistené rozdiely medzi tým, čo bolo povedané, a čo bolo zistené pozorovaním, ktoré vykonával tím. Týkalo sa to hlavne návštevnosti udalosti zahraničnými účastníkmi. Polícia sa domnievala, že na pochode nebude veľa zahraničných účastníkov, situácia však bola diametrálne odlišná.

S ohľadom na nebezpečenstvo, ktorému boli účastníci vystavení tým, že prechádzali cez Staré mesto, možno vedomosti polície považovať za úplne dostatočné. Polícia sa totiž už v čase prípravy udalosti obávala problémov, ktoré by mohli nastať.

Poznatky o odporcoch

V porovnaní s predchádzajúcimi udalosťami, polícia k odporcom pochodu zaujala odlišný prístup, keď im nedovolila pochodovať spolu s účastníkmi. To svedčí o dobrej úrovni poznania taktiky protestujúcich demonštrantov. Incident, ktorý sa odohral pri južnom vstupe, keď sa nežiaduca osoba snažila dostať na námestie poukazuje na dobrú znalosť týchto osôb zo strany kriminálnej polície.

¹⁰ Odkaz na prípad.

Komunikácia

Tím na základe interview a pozorovaní zistil, že väčšina komunikácie medzi organizátorom, políciou a zastupiteľstvom prebiehala pred udalosťou. Komunikácia však bola udržiavaná aj počas udalosti, pričom tu existovala úzka spolupráca medzi jednotlivými subjektmi. Niekedy sa zdalo, že to zjednodušovalo priebeh situácie a umožňovalo pomerne rýchlo reagovať na hroziace nebezpečenstvo.

Policaťom bol daný rozkaz slovne nekomunikovať s účastníkmi. Argumentovalo sa tým, že policajti by nemali dávať najavo svoje osobné postoje a mali by byť neutrálni. Pozorovaním bolo zistené, že napriek tomu, že sa ľudia pokúšali s policajtmí hovoriť, títo striktne poslúchali rozkazy. Policajti nekomunikovali proaktívne a v niekoľkých prípadoch odmietli komunikovať úplne alebo odpovedať na otázky. Dokonca, nekomunikovali ani s tímom GODIAC (bolo im to výslovne zakázané). Keď sme sa pokúšali hovoriť s príslušníkmi mestskej polície alebo PZ SR, títo odmietli odpovedať.

Takže takmer celá komunikácia medzi políciou, účastníkmi a odporcami bola neverbálna. Boli vysielané také signály, ako napr. štýl policajnej uniformy, reč tela a vzdialenosť medzi osobami, aj keď rôznorodosť účastníkov (pôvod, úroveň vyspelosti) mohla viesť k vzniku nedorozumení a nepochopení. Zatiaľ čo policajti (vo výstroji so zásahovými prostriedkami) boli do akcie nasadení na to, aby chránili bezpečnosť pochodu, ich veľká početnosť a výzbroj u niektorých účastníkov opačne vyvolávala nielen záujem, ale aj znepokojenie. Dokonca by to, za určitých okolností, u niektorých účastníkov, mohlo viesť k nesprávnemu vnímaniu skutočného nebezpečenstva a k takej kontroverznej situácii, že by sa radšej obrátili proti polícii, ako by hľadali u nej pomoc a podporu.

Na rozdiel od toho, sme si často krát všimli dobrú komunikáciu medzi organizátormi a priamymi účastníkmi (písomnú aj ústnu). Bola vytvorená internetová stránka v slovenčine aj angličtine. Účastníkom boli osobami vykonávajúcimi dohľad podávané letáky obsahujúce princípy bezpečnosti. Rovnako im boli podávané informácie aj z pódia. V nebezpečnej situácii ich organizátori nabádali zachovať pokoj a informovali ich o tom, čo sa stalo. Pokojné správanie davu zhromaždeného okolo pódia po tom, čo tam bola hodená dymovnica, bolo zrejme dôkazom toho, že to malo svoj význam, pretože to pokojne mohlo skončiť aj vypuknutím paniky.

Pomoc

Koncept pomoci na pochode bol nasledovný. Úlohou polície bolo zamerať sa na bezpečnostné aspekty pochodu, čo sa jej aj podarilo. Priebeh pochodu bol plynulý, flexibilný a dobre koordinovaný, pričom bolo do akcie zapojených veľa policajtov. Napriek tomu, že pochod má vždy verejný charakter, skúsenosti účastníkov s pochodmi v zahraničí hovoria o tom, že s prítomnosťou polície a policajnou ochranou sa to nemusí až tak preháňať.

Všetky ďalšie formy pomoci, ako napr. informácie o bezpečnosti, informácie v anglickom jazyku, podávanie informácií o incidentoch boli vykonávané osobami vykonávajúcimi dohľad a organizátormi.

Diferenciácia

Bolo zjavné, že kriminálna polícia disponovala dostatočným poznaním možných spúšťačov problémov. Keď osoba vykonávajúca dohľad umožnila vstup známemu odporcovi na námestie, kriminálna polícia ju ihneď informovala, že by tejto osobe mala vstup zakázať.

Po incidente s dymovnicou bolo vykonané diferencované a cielené zadržanie podozrivej osoby. Policajti v občianskych odevoch konali veľmi rýchlo a diskkrétne, pričom zobrali

podozrivú osobu mimo dav takým spôsobom, že účastníci tým neboli nijako obmedzovaní. Takéto zvládnutie situácie sa ukázalo ako správne, pretože polícia zadržala osobu bez nejakého väčšieho narušenia priebehu udalosti.

Počas pochodu policajti nemohli vidieť nasmerované hrozby a vyhrážky, pretože boli väčšinu času otočení smerom k účastníkom. To mohlo vyvolať dojem, že ľudia vo vnútri davu sú skutočne vystavení nebezpečenstvu. Podobne tu bola zaznamenaná nerovnováha policajného rozmiestnenia síl. Na jednej strane, okolo námestia a pozdĺž pochodu bolo naozaj veľké množstvo policajtov a na druhej strane bolo tolerované, že účastníci a odporcovia boli vo veľmi tesnej blízkosti neďaleko južného vstupu.

Rozdiel v zvládaní odporcov bol zaznamenaný aj vtedy, keď začal pochod. Bolo vydané rozhodnutie o zmene trasy pochodu s cieľom vyhnúť sa priamemu stretu účastníkov s odporcami. Okrem toho bol vytvorený policajný kordón, ktorého úlohou bolo separovať odporcov od pochodu, čím im bol vyslaný signál, že akýkoľvek pokus o narušenie pochodu vyvolá okamžitú reakciu polície. Ďalej bolo zosilnené nasadenie policajtov dodatočným nasadením vodného dela, áut a psovodov.

7.2 Objekty záujmu tímu GODIAC

Neverbálna komunikácia polície počas udalosti

Policajti dostali pokyn nekomunikovať s účastníkmi, pretože tu bola obava, že by nemiestnymi poznámkami na adresu účastníkov mohli postaviť políciu do zlého svetla. Takýto rozkaz môže prinášať rôzne problémy. Komplikovanosť verejno-poriadkových udalostí so sebou prináša aj možné nedorozumenia, ktoré môžu byť odrazovým mostíkom pre konflikt. Komunikácia môže byť spôsobom ako sa tomu vyhnúť a napomáha tomu, že policajné konania je vďaka komunikácii chápané tak, ako bolo zamýšľané.

Neprimeraný štýl policajného konania

Policajti z rôznych bezpečnostných zborov a služieb v rozličných uniformách boli rozmiestnení v okolí pochodu. Na niektorých miestach mali účastníci možnosť vidieť policajtov v bežných uniformách hliadkovej polície v tesnej blízkosti policajtov plne vystrojených a vyzbrojených na zásah (so štítmami a helmami), čo mohlo na účastníkov pôsobiť nejednoznačne. Je potrebné vziať do úvahy, že hlavne preto, že policajti nekomunikovali verbálne spomínané rozmiestnenie policajtov mohli byť zdrojom nedorozumení.

Tesná blízkosť odporcov a účastníkov pri vstupe na námestie

Odporcovia sa zhromaždili veľmi blízko južného vstupu. To mohlo zastrašiť prichádzajúcich účastníkov a rovnako mohli byť vystavení nebezpečenstvu, pretože skupiny boli veľmi blízko seba. Napriek tomu, že skutočné správanie odporcov nebolo hrozbou, potenciálni útočníci by takto mali bezproblémový prístup k svojej obeti.

Prítomnosť medzinárodných hostí

Hoci bolo tímu povedané, že medzi organizátormi, zástupcami samosprávy a bezpečnostnými zbormi bola dobrá komunikácia a výmena informácií, zaznamenali sme rôzne názory na odhadovaný počet účastníkov. Zatiaľ čo polícia tvrdila tímu, že neočakávajú žiadnych zahraničných účastníkov, protikladná informácia bola poskytnutá organizátormi. Pozorovania skutočne potvrdili prítomnosť zahraničných hostí. Bolo veľmi o nich dobre postarané organizátormi, ktorí zabezpečili informácie – napr. o bezpečnostných otázkach (v angličtine) a rovnako aj veľa osôb zabezpečujúcich dohľad angličtinu ovládalo.

Kontrola vstupov

Námestie, na ktorom bolo zhromaždenie, bolo oplotené zátarasami s dvoma kontrolovanými vstupmi. Avšak len niekoľko hodín pred udalosťou mohli ľudia vojsť na námestie bez akejkoľvek kontroly. Aj keď je potrebné zvážiť rovnováhu medzi bezpečnosťou udalosti

a obmedzením práva „bežného človeka“ jednoducho vojsť a pozrieť sa. Na druhej strane, námestie bolo dôkladne preskúmané aj služobnými psami, dokonca boli prehl'adané aj stromy a miesta, ktoré by mohli slúžiť ako skrýša.

Obušky v rukách

V situáciách, ktoré nevykazovali prvky nebezpečenstva, bolo vidieť policajtov s obuškami v rukách a niektorí policajti ich zase nemali. To by mohol byť signál, že silu nie je potrebné ukazovať, pretože to pôsobí zastrašujúco a taktiež to oslabuje možnosti policajtov použiť silu primeraným spôsobom.

Vystupovanie osôb zabezpečujúcich dohľad - organizátor

Tieto osoby sa vo všeobecnosti správali veľmi priateľsky, hoci kontroly, ktoré vykonávali na vstupoch na námestie boli často iba povrchné. Niektorí z nich nerešpektovali bezpečnostné odporúčania uvedené na letákoch, ktoré sami rozdávali ostatným (napr. mali nevhodnú obuv - sandále, dreváky, šľapky a nie pevnú obuv, ako sa im odporúčalo). Počas pochodu boli veľmi otvorení, komunikatívni a slušní. Pomáhali účastníkom udržiavať tempo pochodu, zvládali začleňovať účastníkov späť do davu. Niektorí sa zase správali ako účastníci a o svoje povinnosti sa veľmi nezaujímal.

Prítomnosť veliteľa na scéne

Úloha veliteľa počas tejto udalosti nebola tímu celkom jasná. V interview uviedol, že by mohol byť osobne prítomný počas policajnej akcie a tím GODIAC ho aj počas akcie skutočne videl. Svojim konaním ukázal svoj záujem o spoločnú vec a to, že dôveruje svojmu tímu. Jeho pozícia bola zložitejšia, pretože plnil viac úloh naraz - ako veliteľ zásahu a styčný dôstojník. Okrem toho tím GODIAC nebolo jasné, ako je to so zodpovednosťou, či sa delí medzi policajnými službami alebo či je veliteľ sám zodpovedný za všetko, čo sa okolo neho deje.

Kamenná dlažba na trase pochodu

Kamenná dlažba na trase pochodu bola ľahko dostupná. Berúc do úvahy nebezpečenstvo tejto udalosti, kamene z dlažby by mohli byť eventuálne použité ako zbraň v konfliktnej situácii.

7.2 Pozitíva

Príprava udalosti a komunikácia pred udalosťou

Podľa názoru obidvoch strán, prípravné stretnutia sa konali pol roka dozadu. Na stretnutiach sa riešilo široké spektrum otázok (napr. priebeh udalosti, logistika). Bolo zjavné, že vzťahy, ktoré vznikli počas prípravy udalosti pretrvávali aj v jej priebehu.

Dobrá spolupráca medzi zúčastnenými stranami

Spolahlivá spolupráca, ktorá vznikala už počas prípravných stretnutí (uvedené vyššie) bola naozaj namieste a ukázala sa byť nápomocná v situáciách, keď sa bolo treba rýchlo rozhodnúť.

Farebné pásky na ramenách policajtov

Rôzne policajné jednotky boli označené páskami rôznych farieb, ktoré mali pripevnené na svojich uniformách. Toto označenie pomáhalo veliteľom a podriadeným identifikovať a rozlíšiť rôzne jednotky. Pri riadení a kontrole sa to ukázalo ako veľmi užitočné riešenie. Osobitne, ak hovoríme o situácii, keď sa na riešení situácie v určitej oblasti Slovenska podieľa zásahová jednotka vytvorená z policajtov zásahových zložiek iných regiónov. Takéto označenie tak môže policajtovi pomôcť nájsť svoju jednotku, zvlášť vtedy, keď je situácia komplikovaná. A aj verejnosti to môže uľahčiť identifikáciu konkrétnych policajtov.

Číselná identifikácia čitateľne vytlačená na zadnej strane helmy

Policaisti mali na zadnej strane helmy čitateľne vyznačené identifikačné čísla. Identifikačné čísla sú potrebné na to, aby sme mohli určiť totožnosť policajtov, osobitne vtedy, ak niektorý z nich koná protiprávne.

Tolerantné správanie k odporcom

Napriek faktu, že slovenské právo neumožňuje, aby dve demonštrácie prebiehali v rovnakom čase a na rovnakom mieste, osoby, ktoré chceli ukázať svoj nesúhlas s pochodom, neboli poslané preč. Polícia im (pasívnym spôsobom) nezabráňovala v tom, aby vyjadrovali svoje odmietavé stanovisko k pochodu. Na jednej strane sa na to možno pozeráť pozitívne, ale na druhej strane treba podotknúť, že tesnou blízkosťou odporcov pri vstupe na námestie mohli byť účastníci tiež vystavení nebezpečenstvu. Za iných okolností, napr. keď bol priebeh udalosti narušený incidentom alebo takéto narušenie priamo hrozilo, polícia dala odporcom jasne najavo, že žiadne zásahy do priebehu nebudú tolerované. (*podľa Zákona o zhromažďovaní práve*).

Napĺňanie stanovených plánov

Všetky plány, o ktorých tím GODIAC vedel (napr. počet policajtov, druh nasadenia a rozmiestnenia policajtov, pokyny a rozkazy policajtom) boli splnené.

8 Použitá bibliografia

Adang, O., & Brown, E. (2008). Policing football in Europe. Experiences from peer review evaluation teams. Apeldoorn: Policieacademie.

Adang, O., van Oorschot, W. & Sander Bolster, S. (2011). De politieaanpak van voetbalwedstrijden in Nederland. Den Haag: Boom Lemma.

Amnesty International (2010). PUBLIC STATEMENT AI Index: EUR 72/002/2010 25 May 2010. Slovakia: First Bratislava Rainbow Pride takes place despite intimidation and violence. Retrieved from <http://www.amnesty.org/pt-br/library/asset/EUR72/002/2010/en/bc94c393-cee7-456a-82a1-8bb7ab48a2fb/eur720022010eng.pdf>

Amnesty International (2012). Annual Report 2012. Slovakia. Rights of lesbian, gay, bisexual and transgender people. Retrieved from <http://www.amnesty.org/en/region/slovak-republic/report-2012>

US Department of State (2011). Slovakia. Retrieved from <http://www.state.gov/documents/organization/186615.pdf>

DieLunacekat (22 May 2010a). Bratislava Pride: Über Donaubrücke statt durch's Zentrum. Retrieved from <http://www.dielunacekat.at/dielunacekat/2010/05/bratislava-pride-%C3%BCber-donaubr%C3%BCcke-statt-durchs-zentrum--.html>

Dúhovýpride (2012). Pride and its goals. Retrieved from <http://Dúhovýpride.sk/en/info/#pride-and-its-goals>

Embassy of the United States, Bratislava (2 June 2011). Dúhový Pride - Joint Statement of 20 Ambassadors. Retrieved from http://slovakia.usembassy.gov/Dúhový_pride_joint_statement_of_20_ambassadors.html

Gayoesterreich (2011, 4 June). Dúhovný Pride Bratislava. Retrieved from <http://www.gayoesterreich.at/events-guide/event-news/eventberichte/488-duhovny-pride-csd-bratislava-2011.html>

Gayscout (2012). Parade/Street festival/Gay Pride. Retrieved from http://www.gayscout.com/gayguide/events_detail.php?search=3&do_search=true&type_event=7

Hanzel J. (2011). Dúhový Pride 2011 (Rainbow Pride 2011). Retrieved from <http://www.bratislavaguide.com/pride-2011>

LGBTsupports (2012). Rainbow PRIDE Bratislava 2012. Retrieved from <http://www.lgbtsupports.org/rainbow-pride-bratislava-2012/>

Pride World (2012). Die Geschichte des CSD. Retrieved from <http://www.pride-world.de/html.php/modul/Article/op/read/nid/35/rub/3/sort/0>

Queer leaders forum (2012). QLF informs. Retrieved from <http://www.qlf.sk/en/>

The Leadership Conference (2009). Stonewall Riots: The Beginning of the LGBT Movement. Retrieved from <http://www.civilrights.org/archives/2009/06/449-stonewall.html>

The Slovak Spectator (2011). Police prepare for Rainbow Pride 2011 in Bratislava; ambassadors express support. Retrieved from http://spectator.sme.sk/articles/view/42853/10/police_prepare_for_rainbow_pride_2011_in_bratislava_ambassadors_express_support.html

The Slovak Spectator (2012). Ambassadors' statement of support for Bratislava's Rainbow Pride parade. Retrieved from http://spectator.sme.sk/articles/view/46620/11/ambassadors_statement_of_support_for_bratislavas_rainbow_pride_parade.html

webnoviny.sk (2011). Bratislava will Host its Rainbow Pride Event on Saturday. Retrieved from <http://m.webnoviny.sk/english-news/bratislava-will-host-its-rainbow-pride-e/360448-clanok.html>

Wikipedia (2012a). Stonewall riots. Retrieved from http://en.wikipedia.org/wiki/Stonewall_riots

Wikipedia (2012b). Volkspartei Unsere Slowakei. Retrieved from http://de.wikipedia.org/wiki/Volkspartei_Unsere_Slowakei

PRÍLOHY

Príloha A) Zoznam konzultovanej dokumentácie

Presentation “Right to assemble, legal regulation and position of the Police force as regards the solution of this issue“

Information on Uniforms of the National Police taken from the document

V Y H L Á Š K A Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z 26. januára 2009 o podrobnostiach o služobnej rovnošate Policajného zboru a jej vyobrazení

Information on uniforms of the Municipal Police, taken from the document

V Y H L Á Š K A Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z 24. novembra 2003, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona Slovenskej národnej rady č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii v znení neskorších predpisov

Text: National Police – Slovakia

Text: The Code of Ethics of Police Force Members. Based on § 8 section 1 Act of the Slovak National Council of the Slovak Republic No. 171/1993 Coll. on Police Force

Organisational charts of the National Police of Slovakia

Príloha B) Etický kódex príslušníka PZ SR

Etický kódex policajta ustanovením základných pravidiel reguluje správanie a činnosť profesie policajta. Vnímajme ho ako súbor pravidiel, zásad, ktorých dodržiavanie sa prejavuje aj vo forme integrity policajta, resp. Policajného zboru. Ide o morálnu normu, sú to zásady, ktoré by mal mať každý policajt takpovediac v krvi.

Etický kódex vyplýva z § 8, ods. 1 zákona NR SR č. 171/1993 Z. z. v platnom znení

Článok 1

Príslušník Policajného zboru (ďalej len "policajt") pri výkone služby i mimo služby koná v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, všeobecne záväznými právnymi predpismi a internými aktmi riadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ako aj s Európskym kódexom policajnej etiky a rešpektuje ľudské práva a slobody.

Článok 2

Policajt vykonáva služobnú činnosť bez ohľadu na náboženské, rasové, národnostné, sociálne, politické, triedne a iné vonkajšie faktory.

Článok 3

Policajt pri vyjadrovaní svojich názorov na verejnosti vystupuje nestranne a zdržanlivo tak, aby nevyvolal pochybnosť o svojej nestrannosti.

Článok 4

Policajt dodržiava zásady občianskeho spolužitia tak na verejnosti, ako aj vo svojom súkromnom živote.

Článok 5

Policajt nezneužíva svoju príslušnosť k Policajnému zboru, svoje služobné zaradenie a prístup k informáciám na získanie osobných výhod alebo výhod pre iné právnické osoby a fyzické osoby. Kladie verejné záujmy nad vlastné, slúži verejnosti.

Článok 6

V záujme riadneho plnenia služobných povinností sa policajt zdržiava obchodných aktivít, ktoré by boli v rozpore s nezávislosťou policajta a s riadnym plnením služobných povinností.

Článok 7

Policajt sa v duchu služobnej zdvorilosti správa k spolupracovníkom korektne a neznevažuje ich profesionálnu spôsobilosť. Netoleruje však u nich korupčné ani iné neetické správanie.

Článok 8

Správanie policajta voči občanom je transparentné. Policajt prejavuje slušnosť, rešpekt, taktnosť a ohľaduplnosť voči všetkým osobám bez rozdielu. Nepoužíva násilie, donucovacie prostriedky používa iba za podmienok a spôsobom stanoveným zákonom.

Článok 9

Policajt sa mimo svojej služobnej činnosti vedome nestýka s osobami, o ktorých by vzhľadom na okolnosti a na svoje osobné pomery, resp. svoje služobné zaradenie vedieť mal alebo mohol, že sú osobami spojenými s páchaním závažnej trestnej činnosti. Toto sa nevzťahuje na činnosť policajtov, ak ide o dôležitý záujem služby, a činnosť policajtov operatívnych služieb Policajného zboru, pokiaľ táto súvisí s plnením úloh Policajného zboru, napríklad využívanie osôb konajúcich v prospech Policajného zboru. Služobné styky policajta sú transparentné.

Článok 10

Nadriadený dbá na to, aby jeho podriadení boli na služobnú činnosť primerane pripravení. Vytvára priaznivú sociálno-psychologickú atmosféru a pracovné podmienky pre výkon služby svojich podriadených a podporuje ich ďalšie vzdelávanie.

Článok 11

Nadriadený stimuluje a podporuje etické správanie svojich podriadených, vyžaduje od nich dodržiavanie etického kódexu a sám je im v jeho dodržiavaní príkladom.